

JEUGDMONITOR[®] RIJNMOND

**HOE
GAAT HET MET
JOU?**

Rapportage gemeente Krimpen aan den IJssel 2009

GGD

Rotterdam-Rijnmond

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	6
1.1. De Jeugdmonitor Rijnmond (JMR).....	6
1.2. Onderzoekspopulatie	7
1.2.1. Aantal scholen.....	7
1.2.2. Respons per leeftijdsmoment.....	7
1.2.3. Geslacht en etnische herkomst.....	8
1.2.4. Sociaal-economische status (SES).....	9
1.2.5. Schoolniveau voortgezet onderwijs.....	9
1.3. Methode	10
1.3.1. Verschillende instrumenten.....	10
1.3.2. Verschillende gegevensbronnen.....	10
1.3.3. Toestemmingsprocedure.....	10
1.3.4. Vertrouwelijke afname.....	10
1.4. Leeswijzer	11
2. Leefstijl	12
2.1. Overgewicht, voeding en beweging	12
2.2. Roken	17
2.3. Alcoholgebruik.....	18
2.4. Drugsgebruik	20
2.5. Seksueel gedrag	21
3. (Psychische) gezondheid en gedrag	22
3.1. (Psychische) gezondheid	22
3.1.1. Ervaren gezondheid	22
3.1.2. Emotionele problemen	23
3.2. Gedrag	25
3.2.1. Probleemgedrag	25
3.2.2. Spijbelen.....	29
3.2.3. Pesten	30
3.3. Beoordeling psychische gezondheid en gedrag	32
3.3.1. Score op psychosociale problemen	32
3.3.2. Zorgen van ouders over de ontwikkeling en/of het gedrag	33
4. Leefomgeving	34
4.1. Gezin	34
4.1.1. Gezinssituatie	34
4.1.2. Ingrijpende gebeurtenissen	35
4.1.3. Ervaren problematiek thuis	37
4.2. Buurtbeleving	38
5. Conclusies	39
Literatuur.....	41
Bijlage 1. Onderwerpen uit de JMR-vragenlijsten	43
Bijlage 2. Terugkoppeling resultaten JMR.....	45

Samenvatting

De GGD Rotterdam-Rijnmond onderzoekt en volgt de lichamelijke en psychische gezondheid en ontwikkeling van kinderen en jongeren van nul tot negentien jaar in samenwerking met het consultatiebureau (in de toekomst in samenwerking met het Centrum voor Jeugd en Gezin, waar het consultatiebureau onderdeel van uitmaakt). Daarvoor maken de GGD en consultatiebureau (in de toekomst het Centrum voor Jeugd en Gezin) gebruik van de Jeugdmonitor Rijnmond (JMR), een wetenschappelijk instrument dat gebruikt wordt om problemen in de (psychische) gezondheid van kinderen en jongeren te signaleren en te monitoren. De GGD en het consultatiebureau (in de toekomst het Centrum voor Jeugd en Gezin) proberen samen met ouders, scholen en andere instellingen deze problemen aan te pakken, bijvoorbeeld door advies te geven over mogelijke interventies. De uitkomsten van de JMR worden ook gebruikt om invulling te geven aan het preventief jeugdbeleid.

In dit rapport is de (psychische) gezondheid, leefstijl en leefomgeving van kinderen en jongeren in Krimpen aan den IJssel beschreven. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste resultaten, verzameld in de periode 2007-2008, samengevat.

Leefstijl

Overgewicht en obesitas komen bij één op de vijf kleuters voor. Bij één op de twintig eersteklassers van het voortgezet onderwijs komt dit voor. Bij de leerlingen in de brugklas is gebruik gemaakt van zelfrapportage waardoor er mogelijk sprake is van onderrapportage.

Minder dan één procent van de eersteklassers rookt dagelijks, zes procent heeft in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek vijf of meer glazen alcohol bij één gelegenheid gedronken en minder dan één procent heeft recent softdrugs gebruikt.

In de brugklas geeft één procent van de leerlingen aan wel eens geslachtsgemeenschap te hebben gehad.

(Psychische) gezondheid en gedrag

De gezondheid van kleuters wordt door 98% van de ouders als goed ervaren. Van de jongeren uit de brugklas geeft ongeveer 88% aan dat hun gezondheid (heel) goed is. Bij brugklassers ligt het percentage leerlingen met een ongunstige score op emotionele problemen op vijftien procent. Bijna één vierde van de brugklassers heeft wel eens suïcidegedachten.

Ongeveer één op de zeven ouders van kleuters maakt zich zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van het kind. De leerkracht maakt zich zorgen over ongeveer één op de zes kleuters.

Ouders geven bij tien procent van de kleuters aan dat er sprake is van een hoge score op psychische problemen. Voor de leerkrachten is dit vier procent. Bij één procent van de kleuters is zowel volgens de ouders als de leerkracht sprake van hoge score op psychische problemen.

Bij vijftien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen.

Vijf procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs geeft aan in het jaar voorafgaande aan de JMR een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd. In de brugklas rapporteert vier procent van de leerlingen wel eens een wapen bij zich te dragen.

Vier procent van de brugklassers geeft aan in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek gespijeld te hebben. Van de leerlingen in de brugklas wordt vier procent van de leerlingen tenminste één keer per week gepest.

Leefomgeving

Drie procent van de kleuters en tien procent van de brugklassers woont in een eenoudergezin.

Bijna een kwart van de leerlingen op het voortgezet onderwijs ervaart problemen in de thuissituatie.

Gunstig is dat de meeste ouders van kleuters (96%) tevreden zijn over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen.

Verschillen naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst

Geslacht

Op een aantal gezondheidsaspecten zijn verschillen tussen jongens en meisjes gevonden. Leerkrachten van kleuters maken zich vaker zorgen over de ontwikkeling en/of gedrag van jongens dan van meisjes.

Meer meisjes in groep 2 hebben overgewicht. Op hun beurt scoren meisjes uit de brugklas ongunstiger dan jongens op lichaamsbeweging. Ook de (psychische) gezondheid is minder gunstig: meisjes op het voortgezet onderwijs ervaren hun eigen gezondheid als minder goed en rapporteren meer emotionele problemen.

Jongens in de brugklas hebben vaker ooit alcohol gedronken en vaker gevreeën dan meisjes. Ook rapporteren ze meer probleemgedrag.

Schoolniveau

Vmbo-leerlingen scoren op verschillende onderwerpen zorgelijker dan havo-/vwo-leerlingen. Ze gebruiken onder andere vaker overmatig alcohol. Daarnaast hebben ze vaker psychische en emotionele problemen en hebben vaker suïcidedgedachten. Vmbo-leerlingen hebben vaker ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt en ervaren meer problematiek thuis dan havo-/vwo-leerlingen. Ook rapporteren ze vaker probleemgedrag.

De brugklassers van het vmbo ontbijten minder vaak minstens vijf dagen per week dan van de havo/vwo.

Etnische herkomst

Tussen de etnische herkomst en (psychische) gezondheid en gedrag zijn verschillende verbanden gevonden. Er moet ook vermeld worden dat vaak verschillen naar etnische herkomst niet getoetst konden worden omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Ouders van kleuters van allochtone herkomst rapporteren vaker, meer dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt dan ouders van kleuters van autochtone herkomst. Kleuters van autochtone herkomst bewegen meer dan kleuters van allochtone herkomst. Jongeren van autochtone herkomst zijn vaker lid van een sportvereniging dan jongeren van allochtone herkomst.

Jongeren van allochtone herkomst in de brugklas eten meer groenten dan jongeren van autochtone herkomst. Ook ervaren zij meer problemen thuis dan jongeren van autochtone herkomst.

Vergelijking met landelijke cijfers

Meisjes in groep 2 hebben meer overgewicht in vergelijking met landelijke cijfers.

Vaak is er niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van kleuters en brugklasleerlingen in Krimpen aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

Vergelijking met eerdere metingen

In vergelijking met eerdere jaren zijn er redelijk veel positieve veranderingen te zien.

Ouders van kleuters geven aan minder ingrijpende gebeurtenissen te hebben meegemaakt in vergelijking met eerdere metingen. Het percentage kleuters dat minstens vijf dagen per week buiten speelt is ten opzichte van eerdere metingen toegenomen.

Op een aantal punten zijn er ook negatieve veranderingen. Het overgewicht van kleuters is toegenomen ten opzichte van eerdere metingen.

Het percentage jongeren dat aangeeft ooit te roken of recent alcohol te hebben gebruikt, is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Ook het aantal brugklassers dat problemen ervaart is toegenomen in vergelijking met eerdere metingen. In vergelijking met eerdere metingen wonen er minder brugklassers bij beide ouders.

Conclusie

Een algemene conclusie is dat het met het overgrote deel van de kinderen en jongeren in Krimpen aan den IJssel goed gaat. Gunstig is dat in vergelijking met eerdere metingen op bepaalde gebieden de gezondheid van de jeugd uit Krimpen aan den IJssel is verbeterd.

Ouders van kleuters geven aan minder ingrijpende gebeurtenissen te hebben meegemaakt in vergelijking met eerdere metingen.

Op andere aspecten is de gezondheid van de jeugd uit Krimpen aan den IJssel echter verslechterd: Het aantal kleuters met overgewicht is zorgelijk. Het percentage jongeren dat recent alcohol heeft gebruikt en ooit heeft gerookt is toegenomen. Ook het aantal brugklassers dat problemen ervaart is toegenomen in vergelijking met eerdere metingen. Veel jongeren hebben suïcidegedachten.

1. Inleiding

Dit rapport beschrijft de (psychische) gezondheid en leefstijlfactoren van kinderen en schoolgaande jongeren in Krimpen aan den IJssel. De gegevens in dit rapport zijn verzameld in het kader van de Jeugdmonitor Rijnmond. Dit instrument van het jeugdbeleid van de gemeente Rotterdam meet op vaste momenten in het leven van een kind of jongere onder meer de (psychische) gezondheid. Samen met het preventief gezondheidsonderzoek dat door het consultatiebureau en de GGD wordt afgenomen, geeft dit een goed beeld van de gezondheid van de jeugd.

In dit inleidende hoofdstuk wordt allereerst een korte toelichting gegeven op de Jeugdmonitor Rijnmond. Vervolgens wordt de onderzoekspopulatie per meetmoment beschreven, gevolgd door een beschrijving van de opzet van deze rapportage en uitgevoerde analyses. Het hoofdstuk sluit af met een leeswijzer.

1.1. De Jeugdmonitor Rijnmond (JMR)

De JMR is een wetenschappelijk instrument waarmee de GGD Rotterdam-Rijnmond de (psychische) gezondheid van kinderen en jongeren van nul tot negentien jaar op systematische wijze monitort. Het instrument wordt gebruikt in Rotterdam maar ook in andere gemeenten in het verzorgingsgebied van de GGD Rotterdam-Rijnmond¹.

Aan de hand van vragenlijsten werden op twee verschillende leeftijdsmomenten gemeten hoe het met de jeugd in Krimpen aan den IJssel gaat, namelijk bij kleuters in groep 2 en leerlingen in de brugklas van het voortgezet onderwijs. De zo verkregen informatie geeft inzicht in de ontwikkeling van de gezondheid van kinderen en de factoren die daarop van invloed zijn.

Als integraal onderdeel van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) draagt de informatie uit de JMR allereerst bij aan een goed beeld van de gezondheid van individuele kinderen en jongeren. Deze individuele gegevens worden gebruikt bij het preventief gezondheidsonderzoek van de JGZ. Daarnaast voert de GGD met de JMR de wettelijke taak uit van het signaleren en monitoren van de (psychische) gezondheid van kinderen en jongeren op collectief niveau. De JMR geeft op collectief niveau een beeld van de (psychische) gezondheid van bijvoorbeeld alle leerlingen van een bepaalde school of alle jeugd van dezelfde leeftijd uit één deelgemeente of van de totale gemeente. Aan de hand van deze gegevens geeft de GGD scholen, (deel)gemeenten en andere belanghebbenden advies en begeleiding bij de aanpak van bepaalde gezondheidsgerelateerde onderwerpen en de keuze voor mogelijke interventies.

¹ Het betreft de gemeenten Barendrecht, Lansingerland, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Ridderkerk, Albrandswaard, Maassluis, Vlaardingen en Schiedam.

1.2. Onderzoekspopulatie

1.2.1. Aantal scholen

Zowel op het basisonderwijs als op het voortgezet onderwijs hebben alleen scholen voor regulier onderwijs² deelgenomen aan de JMR.

In tabel 1.2.1. is het aantal deelnemende scholen of schoollocaties per leeftijdsmoment weergegeven. Voor zowel groep 2 als het voortgezet onderwijs zijn gegevens uit het schooljaar 2007-2008 gebruikt.

Tabel 1.2.1. Aantal en percentage deelnemende scholen aan de JMR

leeftijdsmoment	aantal scholen* in Krimpen aan den IJssel	aantal en % scholen* dat (gedeeltelijk**) heeft meegedaan aan de JMR	
Groep 2	11	11	100%
Brugklas	3	2	67%

* Het aantal scholen in Krimpen aan den IJssel, hierbij zijn alleen de hoofdlocaties geteld.

** Een school wordt hier meegerekend als we een gedeelte van de vragenlijsten hebben ontvangen. Hierbij zitten ook basisscholen waarvan we alleen vragenlijsten hebben ontvangen van ouders, kinderen en/of leerkrachten. Een basisschool wordt ook meegerekend als er bij meerdere locaties van één (of meerdere) locatie(s) wel vragenlijsten zijn binnengekomen en van andere niet.

1.2.2. Respons per leeftijdsmoment

De gegevensverzameling van de JMR vindt jaarlijks plaats. In dit rapport staan de meest recente gegevens beschreven per leeftijdsgroep.

In tabel 1.2.2. is per meetmoment weergegeven over welke periode de resultaten worden beschreven, welke gegevensbronnen zijn gebruikt en wat per meetmoment de respons is. In tabel 1.2.3. staat per meetmoment de leeftijd van de kinderen die deelnemen aan de JMR genoemd.

De gegevens van groep 2 (5-6 jarigen) betreffen in Krimpen aan den IJssel *woonachtige* kinderen. De gegevens van het voortgezet onderwijs betreffen in Krimpen aan den IJssel *schoolgaande* jongeren.

Tabel 1.2.2. Respons van de verschillende bronnen per leeftijdsmoment

leeftijdsmoment	(school)jaar van afname	totaal aantal kinderen ¹	leerling		ouders		leerkracht		JGZ-medewerker	
			aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Groep 2	2007-2008	372			339	91%	272	73%	349	94%
Brugklas	2007-2008	373	261	70%	-	-	-	-	-	-

¹ Bij zowel groep 2 als de brugklas van het voortgezet onderwijs wordt uitgegaan van alle leerlingen uit deze groepen van die scholen waar de JMR wordt afgenomen.

Tabel 1.2.3 Leeftijd* van de kinderen/jongeren per leeftijdsmoment

leeftijdsmoment	leeftijdscategorie	%
Groep 2	jonger dan 5 jaar	1%
	5 jaar	62%
	6 jaar	38%
	ouder dan 6 jaar	0%
Brugklas	jonger dan 12 jaar	<1%
	12 jaar	61%
	13 jaar	38%
	ouder dan 13 jaar	1%

* leeftijd ten tijde van het invullen van de vragenlijst.

² Het regulier voortgezet onderwijs bestaat uit vmbo (theoretische, gemengde en beroepsgerichte leerweg), havo en vwo.

1.2.3. Geslacht en etnische herkomst

Voor alle leeftijdsmomenten geldt dat ongeveer de helft uit jongens en de andere helft uit meisjes bestaat (zie tabel 1.2.4).

De etnische herkomst van de kinderen is bepaald aan de hand van de CBS-definitie. Deze definitie gaat uit van zowel het geboorteland van het kind zelf, als van het geboorteland van de vader en de moeder. Een kind heeft een autochtone herkomst wanneer beide ouders in Nederland geboren zijn. In tabel 1.2.4 wordt voor de verschillende leeftijdsmomenten de verdeling naar geslacht en etniciteit weergegeven. Ter vergelijking is in de tabel ook de verdeling naar geslacht en etnische herkomst in de totale populatie van Krimpen aan den IJssel opgenomen.

Tabel 1.2.4. Verdeling naar geslacht en etnische herkomst¹

	jongens	meisjes	Nederlands	Surinaams	Antilliaans/ Arubaans	Marokkaans	Turks	Kaapverdiaans	anders
Groep 2 in JMR	50%	50%	90%	-	-	-	-	-	10%
5-10 jarigen in Krimpen aan den IJssel	52%	48%	89%	-	-	-	-	-	11%
Brugklas in JMR	51%	49%	88%	-	-	-	-	-	12%
10-15 jarigen in Krimpen aan den IJssel	52%	48%	88%						12%

¹De gegevens over geslacht en etniciteit van de JMR-populatie zijn gebaseerd op de totale onderzoekspopulatie: het aantal kinderen waarvan tenminste één vragenlijst (ouder-, leerkracht- of JGZ-vragenlijst) is ingevuld, en bij het voortgezet onderwijs op de populatie leerlingen die een vragenlijst heeft ingevuld.

Representativiteit en weging

Aan de hand van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) over de gemeente Krimpen aan den IJssel is beoordeeld in hoeverre de verzamelde gegevens per leeftijdsgroep representatief zijn.

Bij de JMR-afname van de kleuters (groep 2) is de verdeling naar geslacht en etnische herkomst nagenoeg gelijk aan de verdeling in geheel Krimpen aan den IJssel.

Omdat het merendeel van de scholen voor regulier voortgezet onderwijs deelneemt aan de JMR kan de onderzochte populatie als representatief beschouwd worden voor de in Krimpen aan den IJssel *schoolgaande* brugklassers op het regulier voortgezet onderwijs.

Om een representatief beeld te kunnen geven van de resultaten voor alle kleuters in de gemeente Krimpen aan den IJssel zijn de gegevens gewogen, op zodanige wijze dat de resultaten van de kleuters voor wat betreft de etnische herkomst in verhouding staan tot de etniciteit van de totale (woonachtige) kleuters in Krimpen aan den IJssel. De gegevens van het voortgezet onderwijs zijn niet gewogen naar de woonachtige populatie, omdat in dit gemeenterapport alleen uitspraken worden gedaan over de in Krimpen aan den IJssel schoolgaande brugklassers.

1.2.4. Sociaal-economische status (SES)

Om een indruk te krijgen van de SES van de JMR-onderzoekspopulatie is in onderstaande tabel de werksituatie en het opleidingsniveau van de ouders weergegeven. Bij groep 2 zijn deze gegevens gebaseerd op rapportage door de ouders, bij brugklassers op rapportage door de jongeren zelf.

Tabel 1.2.5. Verdeling naar werksituatie en opleidingsniveau van de ouders

	totaal	werksituatie ouders			opleidingsniveau ouders ¹				
		ten-minste één ouder werkt	beide ouders werkloos	onbekend	laag	midden 1	midden 2	hoog 3	onbekend
Groep 2	372	85%	1%	13%	1%	7%	27%	37%	28%
Brugklas	373	100%	<1%	0%	niet beschikbaar ²				

¹ Voor het opleidingsniveau is de volgende indeling gebruikt:

- laag: geen opleiding of basisonderwijs;
- midden 1: lbo/mavo;
- midden 2: mbo/havo/vwo;
- hoog: hbo/universiteit.

² Van de brugklassers zijn geen gegevens over het opleidingsniveau van de ouders beschikbaar, omdat dit niet is nagevraagd in de JMR-vragenlijst. De reden hiervoor is dat leerlingen dit vaak niet weten.

1.2.5. Schoolniveau voortgezet onderwijs

Van de brugklasleerlingen in het voortgezet onderwijs volgt 42% onderwijs op vmbo-niveau en 58% op havo/vwo-leerlingenniveau.

1.3. Methode

1.3.1. Verschillende instrumenten

De JMR-vragenlijsten bevatten voor ieder leeftijdsmoment specifieke onderwerpen die van toepassing zijn op deze leeftijd. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van landelijk gevalideerde instrumenten. Sommige instrumenten zijn niet voor iedere leeftijdsgroep geschikt.

Omdat de wijze waarop onderwerpen per leeftijdsmoment worden gemeten soms verschilt, kunnen de resultaten van de leeftijdsgroepen niet altijd onderling vergeleken worden. In bijlage 1 is een lijst opgenomen met de onderwerpen per leeftijdsmoment en de gebruikte instrumenten.

1.3.2. Verschillende gegevensbronnen

Bij groep 2 is gebruik gemaakt van verschillende gegevensbronnen, namelijk de ouder, de leerkrachten, de jeugdverpleegkundige. Het gebruik van meerdere informatiebronnen vergroot het inzicht in hoe het werkelijk met het kind gaat.

Afhankelijk van het onderwerp is voor de meest geschikte informatiebron gekozen.

De ouders zijn, omdat zij het kind het beste en het langste kennen, over het algemeen de beste informatiebron. Het voordeel van de leerkracht als informatiebron is dat de leerkracht een vergelijking met leeftijdsgenootjes kan maken. Voor het lichaamsgewicht zijn de metingen van de jeugdverpleegkundige het meest betrouwbaar.

In groep 2 is een aantal vragen voor zowel ouders als leerkrachten identiek. De antwoorden van de ouders en leerkrachten komen niet altijd met elkaar overeen. Verschillen tussen ouders en leerkrachten zijn mogelijk omdat (Meijer en Veerman, 1989):

- kinderen niet in elke situatie hetzelfde gedrag laten zien. Met andere woorden: thuis kunnen kinderen zich anders gedragen of kunnen kinderen anders reageren op een situatie dan op school;
- verschillende gegevensbronnen andere referentiekaders (waarden en normen) kunnen hebben. Ouders kunnen bijvoorbeeld een gedrag normaal vinden of acceptabel vinden en de leerkracht niet;
- een (bewuste of onbewuste) over- of onderrapportage door ouders of leerkrachten kan bestaan. Een ouder kan bijvoorbeeld door opvoedingsonzekerheid overrapporteren of juist onderrapporteren omdat hij of zij niet wil dat gezinsproblemen naar buiten komen.

1.3.3. Toestemmingsprocedure

Bij de JMR wordt, onder andere vanwege het grote aantal deelnemers, een passieve toestemmingsprocedure ('passive informed consent') gehanteerd. Dit houdt in dat ieder kind deelneemt aan het onderzoek tenzij een ouder hiertegen bezwaar heeft gemaakt. Ouders kunnen daarnaast ook bezwaar maken tegen het invullen van een vragenlijst door de leerkracht. Ook kunnen de kinderen zelf weigeren de vragenlijst in te vullen.

1.3.4. Vertrouwelijke afname

Om de informatie uit de vragenlijsten te kunnen gebruiken bij het verlenen van individuele zorg aan een kind, worden de vragenlijsten bij alle leeftijdsmomenten niet anoniem maar vertrouwelijk afgenomen.

Doordat de vragenlijsten bij de leerlingen op het basisonderwijs vertrouwelijk worden afgenomen, is het mogelijk om gegevens uit de verschillende vragenlijsten (ouder-, leerkracht-, JGZ- en leerlingvragenlijst) onderling te koppelen op individueel niveau, waardoor een goed totaalbeeld ontstaat van de gezondheidssituatie van het betreffende kind.

1.4. Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: in hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de resultaten van de verschillende leefstijlfactoren, zoals voeding, beweging, genotmiddelengebruik en seksueel gedrag. In hoofdstuk 3 worden de resultaten weergegeven van de verschillende indicatoren voor (psychische) gezondheid en gedrag. Hoofdstuk 4 gaat vervolgens in op de leefomgeving, waaronder de gezinssituatie, problematiek thuis en buurtbeleving. Conclusies volgen tot slot in hoofdstuk 5.

- Aan het begin van iedere paragraaf staan kernboodschappen. Hierin staan de meest opvallende resultaten over een bepaald onderwerp.
- De resultaten worden standaard geanalyseerd naar etnische herkomst en geslacht. Op deze manier kunnen risicogroepen geïdentificeerd worden. Wanneer er significante verschillen (of juist geen verschillen) gevonden zijn wordt dit in de tekst vermeld. Met significante verschillen worden verschillen bedoeld die met een waarschijnlijkheid van 95% niet op toeval berusten. Van de significante verschillen zijn de gevonden cijfers naar geslacht of herkomstgroepering in de tabel vetgedrukt.
- Verschillen tussen de leeftijdsmomenten zijn niet getoetst op significantie en kunnen daarom op toeval berusten. Ook verschilt de vraagstelling soms per leeftijdsmoment, waardoor vergelijking tussen de leeftijdsmomenten niet goed mogelijk is. Bij het interpreteren van de resultaten van de tabellen en grafieken, waarin meerdere leeftijdsmomenten zijn opgenomen, dient hiermee rekening te worden gehouden.
- Bij het onderwerp buurtbeleving worden de resultaten niet geanalyseerd naar etnische herkomst, omdat de etnische herkomst sterk samenhangt met de deelgemeente waarin de jongeren wonen.
- Als gevolg van tussentijdse afronding komen de percentages niet altijd precies op 100% uit.
- Na weergave van de meest recente resultaten wordt per onderwerp een vergelijking gemaakt met eerdere metingen van de JMR. Omdat bij een aantal onderwerpen recent is overgestapt op de landelijke standaardvraagstelling van GGD Nederland is echter niet altijd een vergelijking met voorgaande jaren mogelijk. Tot slot worden de resultaten vergeleken met landelijke cijfers.

2. Leefstijl

Iemands persoonlijke stijl van leven wordt ook wel 'leefstijl' genoemd (Geerts en Heestermans, 1995). In dit hoofdstuk worden leefstijlgedragingen besproken die van invloed zijn op de gezondheid, zoals overgewicht, voeding, beweging, roken, alcoholgebruik, druggebruik en seksueel gedrag.

2.1. Overgewicht, voeding en beweging

Kernboodschap

- Overgewicht (inclusief ernstig overgewicht) komt voor bij bijna één op de vijf kleuters.
- Overgewicht (inclusief ernstig overgewicht) komt voor bij één op de twintig brugklassers.
- Kleuters spelen vaker minstens vijf dagen per week buiten in vergelijking met eerdere metingen.
- Meisjes hebben vaker overgewicht dan jongens in groep 2.
- Meisjes in groep 2 hebben vaker overgewicht in vergelijking met landelijke cijfers.
- Ten opzichte van eerdere metingen is het overgewicht bij meisjes in groep 2 toegenomen.
- Autochtone kleuters en jongeren bewegen meer dan kleuters en jongeren van allochtone herkomst.
- Jongens sporten meer en dan meisjes in de brugklas.
- Jongeren op het vmbo ontbijten minder vaak dan jongeren op havo/vwo.
- Jongeren van allochtone herkomst eten vaker groente dan jongeren van autochtone herkomst.

Overgewicht en obesitas (ernstig overgewicht) vormen een toenemend gezondheidsprobleem onder de jeugd in Nederland en wereldwijd. Iemand heeft overgewicht als hij te zwaar is voor zijn lengte. De belangrijkste oorzaak van overgewicht is een disbalans tussen energie-inname en energieverbruik. Wanneer iemand al vanaf jonge leeftijd overgewicht heeft, zijn de gezondheidsgevolgen op latere leeftijd groot. Niet alleen bij volwassenen maar ook bij kinderen met ernstig overgewicht worden meer risicofactoren gevonden voor hart- en vaatziekten en diabetes mellitus type 2. Daarnaast hebben kinderen met overgewicht vaak ook nog overgewicht op latere leeftijd (Visscher & Schoemaker, 2008). Het aantal kinderen met (ernstig) overgewicht is de afgelopen jaren enorm toegenomen (Bulk-Bunschoten, Renders, Van Leerdam, & Hirasing, 2005).

In Krimpen aan den IJssel is achttien procent van de kleuters op het voortgezet onderwijs te dik, zoals blijkt uit metingen door de JGZ (tabel 2.1.1.)³. In de brugklas is dit in vijf procent het geval. De cijfers van de brugklassers zijn gebaseerd op zelfrapportage.

Tabel 2.1.1. Prevalentie van overgewicht en obesitas, naar leeftijdsmoment

	overgewicht totaal			matig overgewicht			obesitas		
	totaal	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes	totaal	Jongens	meisjes
Kleuters	18%	13%	24%	15%	10%	21%	3%	3%	3%
Eerste klas	5%	6%	5%	5%	6%	5%	0%	0%	0%

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Bij kleuters komt overgewicht (inclusief obesitas) vaker voor bij meisjes (24%) dan bij jongens (dertien procent). In de eerste klas van het voortgezet onderwijs zijn er voor overgewicht geen verschillen naar geslacht en schoolniveau gevonden.

In de eerste klas van het voortgezet onderwijs en voor kleuters zijn er geen verschillen naar etniciteit gevonden.

Voeding en beweging

In de JMR-vragenlijsten worden vragen gesteld over belangrijke leefstijl aspecten die vaak samenhangen met overgewicht: ontbijten, groente en fruit eten, frisdrank- en tussendoortjesgebruik, televisie kijken/computeren, buitenspelen en sporten. In de strijd tegen overgewicht richt de JGZ zich op het eten van groente en fruit, het verminderen van het aantal tussendoortjes tot maximaal drie per dag (Voedingscentrum), het stimuleren van ontbijten, vermindering van frisdrankgebruik (of andere

³ Overgewicht en obesitas zijn bepaald aan de hand van internationale geslacht- en leeftijdspecifieke afkappunten voor de Body Mass Index (Cole et al., 2000).

gezoete dranken) tot maximaal twee per dag, vermindering van televisiekijken tot maximaal één uur per dag bij kinderen onder de zes jaar en maximaal twee uur per dag bij kinderen boven de zes jaar en het stimuleren van buiten spelen en sporten (Bulk-Bunschoten et al., 2005). De Nederlandse Norm Gezond Bewegen voor jeugdigen ligt op één uur matig intensieve beweging per dag, waarvan twee keer per week gericht op uithoudingsvermogen.

Voeding

(Ernstig) overgewicht hangt samen met *niet* ontbijten, mogelijk omdat de verleiding om te snoepen of snacken met een lege maag groter is (www.overgewicht.org). Het percentage kinderen en jongeren dat minstens vijf dagen per week ontbijt is 99% bij de kleuters en 92% bij leerlingen in de eerste klas van het voortgezet onderwijs (tabel 2.1.2.). Bij kleuters kan niet getoetst worden naar geslacht en bij jongeren en kleuters kan niet getoetst worden naar etniciteit gezien het kleine aantal leerlingen. Leerlingen op het havo/vwo ontbijten vaker minstens vijf dagen per week dan leerlingen op het vmbo (tabel 2.1.4.).

Tabel 2.1.2. Belangrijke voedingsgewoonten per leeftijdsmoment

Item	geslacht	kleuters	brugklas
Ontbijt minstens vijf dagen per week	totaal	99%	92%
	jongens	100%	95%
	meisjes	97%	88%
Eet dagelijks fruit volgens de norm*	totaal	26%	20%
	jongens	31%	16%
	meisjes	22%	24%
Eet dagelijks groente	totaal	28%	34%
	jongens	27%	29%
	meisjes	28%	39%
Meer dan twee glazen fris per dag**	totaal	39%	35%
	jongens	37%	35%
	meisjes	40%	35%
Meer dan drie tussendoortjes per dag	totaal	4%	-
	jongens	5%	-
	meisjes	3%	-

* Kleuters anderhalf stuk per dag. Bij alle leeftijdsgroepen mag één stuk fruit vervangen worden door een glas sinaasappel- of grapefruitsap.

** Frisdrank of andere gezoete dranken.

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Het Voedingscentrum adviseert tot negen jaar elke dag 50-150 gram groente en anderhalf stuk fruit te eten. Vanaf negen jaar is het advies 150-200 gram groente en twee stuks fruit. De fruitconsumptie is bekeken aan de hand van deze richtlijn, waarbij één stuk fruit vervangen mag worden door een glas sinaasappel- of grapefruitsap. Bij de groenteconsumptie is er gekeken of er elke dag groente wordt gegeten.

Het percentage kinderen en jongeren dat fruit eet volgens de richtlijn gezonde voeding is 26% bij de kleuters en twintig procent bij de eersteklassers in het voortgezet onderwijs. Voor het eten van voldoende fruit zijn er bij brugklassers geen verschillen gevonden tussen geslacht, schoolniveau en etniciteit. Bij kleuters is er geen verschil gevonden tussen allochtone en autochtone kinderen. Bij de kleuters eet 28% elke dag groente en dit percentage is 34% in de eerste klas van het voortgezet onderwijs. Bij jongeren is geen verschil gevonden naar geslacht en schoolniveau. Er zijn meer jongeren van allochtone herkomst (63%) die minstens zeven dagen per week groente eten dan jongeren van autochtone herkomst (30%). Bij de kleuters is hiervoor geen verschil naar etnische herkomst gevonden.

In relatief veel tussendoortjes (zoals snacks, koek, snoep en gebak) zitten niet veel voedingsstoffen, zoals vitamines en mineralen. Veel van deze producten zorgen al snel voor extra calorieën omdat ze vaak veel vet en/of toegevoegde suikers bevatten. Daarom adviseert Het Voedingscentrum per dag

niet meer dan drie à vier keer iets tussendoor te eten en daarbij te kiezen voor 'gezonde' tussendoortjes.

Ook een hoge inname van frisdrank of andere suikerhoudende dranken hangt samen met overgewicht, doordat dranken met suiker ervoor zorgen dat er snel te veel calorieën binnenkomen. Verder levert frisdrank geen belangrijke voedingsstoffen, zoals vitamines en mineralen. Daarom vindt Het Voedingscentrum dranken die geen calorieën leveren, zoals water, thee zonder suiker en light frisdrank, de beste keus. Light producten moeten door kinderen echter met mate gebruikt worden (van één tot vier jaar niet meer dan één tot twee glazen light frisdrank, yoghurt drank of andere light producten met cyclamaat, tussen vier en acht jaar niet meer dan drie eenheden). Van de kleuters krijgt 39% meer dan twee glazen frisdrank (of andere gezonde dranken) per dag. In de brugklas ligt dit percentage op 35%.

Van de kleuters krijgt vier procent meer dan drie tussendoortjes per dag (groente en fruit telt hier niet mee). Op het voortgezet onderwijs is niet gevraagd naar het eten van tussendoortjes (tabel 2.1.2.). Bij kleuters is voor het drinken van frisdrank geen verschil gevonden naar etnische herkomst. Voor het eten van tussendoortjes zijn de verschillen niet te toetsen, gezien het kleine aantal leerlingen. Voor brugklassers is er voor het drinken van frisdrank geen verschil gevonden tussen jongens en meisjes, schoolniveau en etniciteit.

Beweging

Naast een gezonde voeding is ook bewegen belangrijk bij de preventie van overgewicht. Van de kleuters speelt 64% minstens vijf dagen per week buiten. Bij de oudere leeftijdsgroep is gekeken naar sportdeelname. 84% van de jongeren is lid van een sportvereniging. In groep 2 (63%) en in de eerste klas van het voortgezet onderwijs (80%) sport meer dan de helft minstens twee dagen per week buiten schooltijd. Jongens in de brugklas scoren op de bewegingsaspecten gunstiger dan meisjes (tabel 2.1.3.).

Tabel 2.1.3 Belangrijke lichaamsactiviteiten per leeftijdsmoment

Item	geslacht	kleuters	brugklas
Speelt minstens vijf dagen per week buiten	totaal	64%	-
	jongens	65%	-
	meisjes	64%	-
Lid van een sportvereniging	totaal	-	84%
	jongens	-	90%
	meisjes	-	78%
Sport minstens twee dagen per week	totaal	63%	80%
	jongens	67%	86%
	Meisjes	59%	73%
Kijkt veel tv of computert veel per dag*	Totaal	62%/19%	70%
	Jongens	67%/20%	70%
	meisjes	57%/17%	71%

* Onder de zes jaar: een uur of meer, boven de zes jaar: meer dan twee uur. Bij de kleuters zijn beide gerapporteerd (respectievelijk meer dan één uur en meer dan twee uur).

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Verder zijn er op de bewegingsaspecten ook verschillen naar etnische herkomst gevonden. Kleuters van Nederlandse herkomst sporten vaker dan kleuters van allochtone herkomst minstens twee keer per week buiten schooltijd (65% versus 47%). Voor het minstens vijf dagen per week buitenspelen is geen verschil gevonden naar etnische herkomst. Meer autochtone jongeren geven aan lid te zijn van een sportclub dan allochtone leerlingen (87% versus 69%). Voor het minstens twee dagen sporten is er geen verschil tussen schoolniveau en etniciteit.

Naast de uren die er besteed worden aan bewegen, wordt er in de JMR ook gevraagd naar de uren die worden besteed aan passieve vrijetijdsbesteding, zoals tv kijken en computeren. Niet alleen inactiviteit speelt een rol bij deze zittende activiteiten, maar bijvoorbeeld ook het nuttigen van snacks tijdens het tv kijken. Geadviseerd wordt het tv kijken/computeren onder de zes jaar te beperken tot niet langer dan een half uur en boven de zes jaar niet langer dan twee uur per dag.

62% van de kleuters computert of kijkt meer dan één uur tv per dag, negentien procent van hen computert of kijkt meer dan twee uur per dag tv. Autochtone kleuters (59%) besteden minder vaak één of meer uur aan computeren en tv kijken dan kinderen van allochtone herkomst (85%) en ook minder vaker meer dan twee uur (15% versus 47%).

70% van de brugklassers kijkt tv/computert meer dan twee uur per dag. Onder brugklassers is geen verschil gevonden naar etnische herkomst en schoolniveau.

Tabel 2.1.4. Leefstijlaspecten op het voortgezet onderwijs, naar niveau

Item	niveau	brugklas
Ontbijt minstens vijf dagen per week	vmbo	85%
	havo/vwo	95%
Eet dagelijks fruit volgens de norm	vmbo	19%
	havo/vwo	20%
Eet dagelijks groente	vmbo	38%
	havo/vwo	31%
Meer dan twee glazen frisdrank per dag*	vmbo	34%
	havo/vwo	36%
Lid van een sportvereniging	vmbo	85%
	havo/vwo	84%
Sport minstens twee dagen per week	vmbo	80%
	havo/vwo	80%
Meer dan twee uur tv kijken of computeren per dag	vmbo	70%
	havo/vwo	71%

* Frisdrank of andere gezoete dranken.

Bij vetgedrukte percentages verschillen vmbo en havo/vwo significant van elkaar.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

(Ernstig) overgewicht is voor jongens in de kleuterleeftijd ten opzichte van eerdere metingen niet te toetsen omdat de aantallen leerlingen te klein zijn. Het aantal meisjes met (ernstig) overgewicht is toegenomen ten opzichte van eerdere metingen (tabel 2.1.5.). Bij brugklassers is er geen verschil gevonden ten opzichte van eerdere metingen.

Tabel 2.1.5. (Ernstig) overgewicht: vergelijking met eerdere meting

Item		kleuters		brugklas	
		06/07	07/08	06/07	07/08
(Ernstig) overgewicht	jongens	9%	13%	9%	6%
	meisjes	16%	24%	2%	5%

Percentages zijn *inclusief* obesitas.

Bij vetgedrukte percentages verschillen de twee meetmomenten significant van elkaar.

Brugklassers zijn ten opzichte van eerdere metingen (2006-2007) minder frisdrank per dag gaan gebruiken (58% versus 35%). Het aantal brugklassers dat minstens 5 dagen per week ontbijt is gelijk gebleven in vergelijking met het jaar 2006-2007.

De andere voedingsaspecten kunnen nog niet vergeleken worden met eerdere metingen, omdat deze aspecten in het vorige rapport niet gerapporteerd werden.

Kleuters spelen meer minstens vijf dagen per week buiten in vergelijking met eerdere metingen (52% versus 64%). Het aantal kleuters dat meer dan twee uur per dag tv kijkt/computert, het aantal kleuters dat minstens twee keer per week sport buiten schooltijd en minstens vijf dagen per week ontbijt is onveranderd gebleven ten opzichte van eerdere metingen (2006-2007).

Het percentage leerlingen op het voortgezet onderwijs dat lid is van een sportvereniging en minstens twee keer per week sport is niet veranderd in vergelijking met 2006-2007 (tabel 2.1.6.).

Tabel 2.1.6. Lichaamsactiviteiten: vergelijking met eerdere meting

Item	kleuters		brugklas	
	06/07	07/08	05/06	07/08
Speelt vijf dagen per week buiten	52%	64%	-	-
Lid sportvereniging	-	-	81%	84%
Sport minstens twee dagen per week	66%	63%	83%	80%

Bij vetgedrukte percentages verschillen de twee meetmomenten significant van elkaar.

Er kan voor de jongens van groep 2 niet worden vergeleken met de landelijke cijfers voor overgewicht en obesitas omdat de aantallen te klein zijn. Meisjes uit groep 2 hebben vaker overgewicht in vergelijking met landelijke cijfers (tabel 2.1.7.).

Voor de brugklassers is er geen verschil gevonden met de landelijke cijfers. Landelijke cijfers van 12-13 jarigen zijn gebaseerd op zelfgerapporteerde lengte en gewicht afkomstig uit het *Health Behaviour in School-aged Children* (HBSC) onderzoek (Van Dorsselaer, et al., 2007).

Tabel 2.1.7. Prevalentie van overgewicht en obesitas in Krimpen aan den IJssel en Nederland

	Krimpen aan den IJssel				Nederland *			
	overgewicht		obesitas		Overgewicht		obesitas	
	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes	jongens	meisjes
Kleuters	10%	21%	3%	3%	8%	11%	3%	4%
Eerste klas	6%	5%	-	-	13%	14%	4%	4%

Percentage overgewicht is *exclusief* obesitas.

Bij vetgedrukte percentages verschillen de percentages van Krimpen aan den IJssel significant van de landelijke percentages.

Bron landelijke cijfers voor kleuters: Hurk, van den et al., 2006, voortgezet onderwijs: Van Dorsselaer, et al., 2007

Uit het Health Behaviour in School-aged Children-onderzoek (2005) (HBSC) komt naar voren dat 37% van de leerlingen uit groep 8 en 29% van de leerlingen van het voortgezet onderwijs elke dag fruit eten. De cijfers uit Krimpen aan den IJssel over elke dag fruit of groente eten, zijn vanwege de andere leeftijdsgroepen niet vergelijkbaar.

Door het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) wordt aangegeven dat 67% van de 5-12 jarigen (bijna) iedere dag buiten spelen en dat 77% van de 8-12 jarigen lid is van een sportvereniging. Uit de HBSC-studie blijkt dat op het voortgezet onderwijs 67% lid is van een sportvereniging. De percentages die in Krimpen aan den IJssel worden gevonden zijn niet vergelijkbaar omdat leeftijdsmomenten te verschillend zijn.

2.2. Roken

Kernboodschap

- Dertien procent van de eersteklassers op het voortgezet onderwijs heeft wel eens gerookt.
- Minder dan één procent van de eersteklassers rookt dagelijks.
- In vergelijking met voorgaande metingen is het percentage jongeren dat dagelijks rookt toegenomen.

Roken verhoogt het risico op longkanker, hart- en vaatziekten en chronische luchtwegaandoeningen. Hoewel dit geen aandoeningen zijn die al veel bij de jeugd voorkomen, is het juist ook bij jongeren van belang om inzicht te krijgen in het rookgedrag, omdat blijkt dat veruit de meeste volwassen rokers al in hun jeugd met roken begonnen zijn (Monshouwer., Verdurmen, Van Dorsselaer, Smit, Gorter & Vollebergh, 2008).

Roken (ooit)

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij roken of wel eens gerookt hebben.

Het aantal jongeren dat rookt in de brugklas is dertien procent. Er is geen verschil gevonden tussen jongens en meisjes of schoolniveau. Er kan niet worden getoetst naar etniciteit omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Dagelijks roken

Onder leerlingen in de brugklas komt dagelijks roken bijna niet voor (minder dan één procent). Er kan niet worden getoetst naar geslacht, schoolniveau of etnische herkomst omdat de aantallen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Het percentage kinderen in de brugklas in Krimpen aan den IJssel dat ooit gerookt heeft, is toegenomen in vergelijking met 2006-2007 (dertien procent versus zes procent).

Landelijk heeft negen procent van de groep 8 leerlingen en 33% van de 12-16 jarigen wel eens gerookt (Van Dorsselaer et al., 2007) en rookt acht procent dagelijks en is het percentage rokers het laagst onder scholieren van Marokkaanse herkomst.

Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van rookgedrag van brugklasleerlingen in Krimpen aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

2.3. Alcoholgebruik

Kernboodschap

- Veertien procent van de leerlingen in de brugklas heeft in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek alcohol gedronken.
- Zes procent van de brugklassers heeft in de laatste vier weken tenminste één keer vijf of meer glazen alcohol bij één gelegenheid gedronken.
- Jongens hebben vaker ooit alcohol gedronken dan meisjes.
- Het drinken van vijf of meer glazen alcohol bij één gelegenheid komt meer voor onder vmbo-leerlingen dan onder havo/vwo-leerlingen.
- In vergelijking met voorgaande metingen is het percentage jongeren uit Krimpen aan den IJssel dat recent alcohol heeft gebruikt toegenomen.

Drinken voor het zestiende levensjaar levert gezondheidsrisico's op, omdat de hersenen nog niet volledig ontwikkeld zijn. De alcoholgerelateerde gezondheidsschade die zich al op jonge leeftijd openbaart zijn vooral de acute consequenties van alcoholgebruik, zoals alcoholvergiftiging. Alcoholgebruik gaat echter ook gepaard met schade die zich op lange termijn uit, zoals hersenschade en kanker. Bovendien blijkt uit onderzoek dat vroeg beginnen met drinken de kans op alcoholproblemen op latere leeftijd vergroot (Trimbos-instituut, 2008).

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij ooit alcohol gedronken hebben, en zo ja, hoe vaak zij in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek alcohol hebben gedronken (recent alcoholgebruik). Ook is gevraagd of ze in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek wel eens vijf glazen alcohol of meer hebben gedronken bij één gelegenheid.

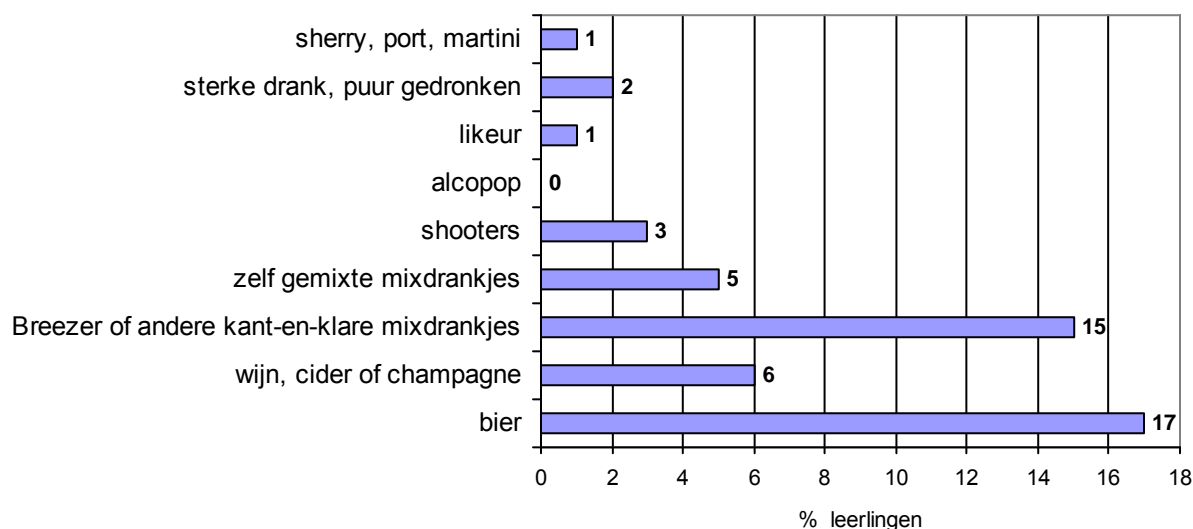
Alcoholgebruik (ooit)

28% van de leerlingen in de brugklas heeft ooit alcohol gedronken. Jongens (34%) hebben vaker ooit alcohol gedronken dan meisjes (21%). Er is geen verschil gevonden naar schoolniveau of etnische herkomst.

Jongeren drinken vooral in het weekend. Van de eersteklassers geeft achttien procent aan wel eens alcohol te drinken in het weekend, waarvan 23% jongens en 12% meisjes. Er is geen verschil voor schoolniveau en etnische herkomst. Vijf procent drinkt ook wel eens doordeweeks. Hiervoor is geen verschil tussen jongens en meisjes en schoolniveau. Voor etnische herkomst kan niet getoetst worden gezien het kleine aantal.

In de brugklas zijn bier en kant-en-klare mixdrankjes (waaronder Breezer) de meest populaire alcoholhoudende drankjes (zie figuur 2.3.1.). Jongens (23%) hebben vaker dan meisjes (9%) bier gedronken. Voor de andere dranken zijn er geen verschillen voor geslacht, schoolniveau en etniciteit of kan er niet worden getoetst omdat de aantallen te klein zijn.

Figuur 2.3.1. Alcoholgebruik door eersteklassers*, naar type drank

* Populatie: alle eersteklassers in Krimpen aan den IJssel die hebben meegedaan aan de JMR.

Recent alcoholgebruik

Veertien procent van de brugklassers heeft in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek alcohol gedronken. Hierin is geen verschil tussen jongens en meisjes of schoolniveau.

Er kan niet worden getoetst voor etniciteit omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Overmatig alcoholgebruik

In de eerste klas heeft zes procent in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek tijdens één gelegenheid vijf of meer glazen alcohol gedronken.

Vmbo-leerlingen (tien procent) drinken vaker meer dan vijf glazen alcohol bij één gelegenheid dan leerlingen van havo/vwo (vier procent). Er is geen verschil tussen jongens en meisjes. Naar etnische herkomst kan niet worden getoetst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Vier procent van de brugklassers geeft aan de laatste vier weken wel eens dronken of aangeschoten te zijn geweest. Er kan niet worden getoetst naar geslacht, schoolniveau of etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met voorgaande jaren (2006-2007) is het percentage leerlingen dat alcohol heeft gedronken in de afgelopen vier weken toegenomen in de brugklas (tien procent versus veertien procent).

Omdat in het schooljaar 2007-2008 is overgegaan op de landelijke standaardvraagstelling van GGD Nederland, is het percentage jongeren dat de afgelopen vier weken wel eens vijf of meer glazen alcohol per keer heeft gedronken niet te vergelijken met voorgaande jaren.

Er is geen verandering in het aantal leerlingen dat ooit alcohol heeft gedronken in vergelijking met het jaar 2006-2007.

Landelijk heeft 49% van de leerlingen in groep 8 en 77% van de 12-16 jarigen wel eens alcohol gedronken. Veertien procent van de groep 8 leerlingen rapporteert landelijk de afgelopen maand alcohol te hebben gedronken (Van Dorsselaer et al., 2007). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van brugklassers in Krimpen aan den IJssel over drankconsumptie omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

2.4. Drugsgebruik

Kernboodschap

- Minder dan één procent van de brugklassers heeft in de afgelopen vier weken marihuana of hasj gebruikt.
- Het softdrugsgebruik onder eersteklassers is niet veranderd ten opzichte van voorgaande jaren.

Sommige jongeren zijn geneigd om met drugs te experimenteren. Redenen om drugs te gebruiken zijn meestal nieuwsgierigheid, stoer gedrag, behoefte aan sociale acceptatie of psychische problemen. Cannabisproducten als hasj, wiet en marihuana worden softdrugs genoemd. Deze middelen hebben geen sterk verslavende werking. Wel verminderen ze het reactie- en concentratievermogen en hebben ze een negatieve invloed op het kortetermijngeheugen. Hierdoor kunnen leerprestaties verminderen. XTC, cocaïne en heroïne zijn harddrugs. Deze middelen zijn (zeer) verslavend en schadelijk voor de gezondheid (Trimbos-instituut, 2008).

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij in de vier weken voor het onderzoek marihuana of hasj hebben gebruikt. Aan de leerlingen is ook gevraagd of zij in deze periode harddrugs (XTC, cocaïne, heroïne) hebben gebruikt.

Softdrugsgebruik

Minder dan één procent van de brugklassers geeft aan in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek marihuana of hasj te hebben gebruikt. Voor brugklassers kunnen verschillen tussen geslacht, schoolniveau of etnische groepen niet worden getoetst vanwege te geringe aantallen leerlingen.

Harddrugsgebruik

Onder brugklassers komt harddrugsgebruik niet voor.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met het schooljaar 2006-2007 is het softdrugs- en harddrugsgebruik door brugklasleerlingen niet veranderd.

Landelijk geeft zeven procent van de scholieren op het voortgezet onderwijs aan de laatste maand softdrugs te hebben gebruikt en twee procent geeft aan in die periode harddrugs te hebben gebruikt (Van Dorsselaer et al., 2007, Monshouwer et al., 2008).

Het is niet mogelijk om te gelijken met de landelijke cijfers omdat de aantallen leerlingen die drugs gebruikten te klein zijn.

2.5. Seksueel gedrag

Kernboodschap

- Eén procent van de brugklassers geven aan wel eens geslachtsgemeenschap te hebben gehad.
- Jongens geven vaker aan te vrijen dan meisjes.

Seksueel contact

Tijdens de adolescentie neemt de seksuele ontwikkeling en het experimenteren met seks een belangrijke plaats in. Jongeren beginnen steeds vroeger te experimenteren op dit gebied en omdat ze steeds later een vaste relatie aangaan duurt deze periode doorgaans langer (Van Dorsselaer et al., 2007).

In de JMR zijn aan de leerlingen in de brugklas vragen gesteld over seksueel contact (vrijen zonder met elkaar naar bed te gaan en geslachtsgemeenschap). Ook zijn vragen gesteld over (on)veilig vrijen.

Vrijen met iemand (zonder met elkaar naar bed te gaan) wordt door zeventien procent van de brugklassers aangegeven. Het hebben van geslachtsgemeenschap (met iemand naar bed gaan) wordt door één procent van de brugklassers gerapporteerd.

Jongens (21%) geven vaker aan te vrijen dan meisjes (twaalf procent). Er is geen verschil gevonden voor schoolniveau of etniciteit. Voor geslachtsgemeenschap kan niet worden getoetst voor geslacht, schoolniveau of etniciteit omdat de aantallen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke gegevens

In vergelijking met voorgaande jaren is het percentage jongeren dat wel eens met iemand gevreeën heeft (zonder daarbij geslachtsgemeenschap te hebben gehad) niet veranderd.

Het percentage brugklassers dat wel eens geslachtsgemeenschap heeft gehad kan niet worden vergeleken met voorgaande jaren omdat het aantal leerlingen dat geslachtsgemeenschap heeft te klein is.

Landelijke referentiegegevens laten zien dat vijftien procent van de 12-16 jarigen ooit geslachtsgemeenschap heeft gehad (Van Dorsselaer et al., 2007) en dat 82% van deze jongeren een condoom heeft gebruikt bij de laatste keer geslachtsgemeenschap.

Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Krimpen aan den IJssel over seksueel gedrag omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

3. (Psychische) gezondheid en gedrag

Elk kind vertoont wel eens agressief gedrag of is wel eens angstig. Maar wanneer is dit gedrag gezond en wanneer spreekt men van problematisch gedrag bij kinderen en jongeren? Deze grens is niet gemakkelijk te trekken. Wat normaal gedrag is op een bepaalde leeftijd, kan op latere leeftijd wel problematisch zijn. Het gedrag van kinderen en jongeren verschilt ook sterk per situatie. Op school gedragen de meeste kinderen zich anders dan thuis. Om te beoordelen of het gedrag van een kind gezond of problematisch is, dient men dan ook rekening te houden met enerzijds de leeftijd van het kind en anderzijds met informatie van verschillende informanten (Schrijvers & Schoemaker, 2008).

In dit hoofdstuk komen de twee belangrijkste typen psychische problemen van de jeugd aan de orde: emotionele problemen en gedragsproblemen. Deze problemen worden ook wel internaliserende en externaliserende problemen genoemd (Schrijvers & Schoemaker, 2008). Externaliserend gedrag is naar buiten gericht en storend voor de omgeving. Het gaat hierbij om agressief en normoverschrijdend gedrag. Internaliserend gedrag is meer naar binnen gericht en daardoor voornamelijk storend voor het kind of de jongere zelf. Voorbeelden zijn angst, depressiviteit, teruggetrokkenheid, psychosomatische klachten (bijvoorbeeld hoofdpijn en buikpijn zonder aanwijsbare medische oorzaak) en eenzaamheid. Daarnaast komen in dit hoofdstuk ook de ervaren gezondheid, zorgen van ouders en de scores op de vragenlijsten voor psychische problemen aan de orde.

3.1. (Psychische) gezondheid

3.1.1. Ervaren gezondheid

Kernboodschap

- De gezondheid van 98% van de kleuters wordt door hun ouders als goed benoemd.
- Van de leerlingen in bij de brugklas geeft 88% aan zijn gezondheid (heel) goed te vinden.
- Meisjes op het voortgezet onderwijs beoordelen hun gezondheid minder vaak als (heel) goed dan jongens.

Op alle leeftijdsmomenten is een algemene vraag over de ervaren gezondheid gesteld. Bij kleuters is deze vraag door ouders beantwoord en bij de brugklassers door hen zelf.

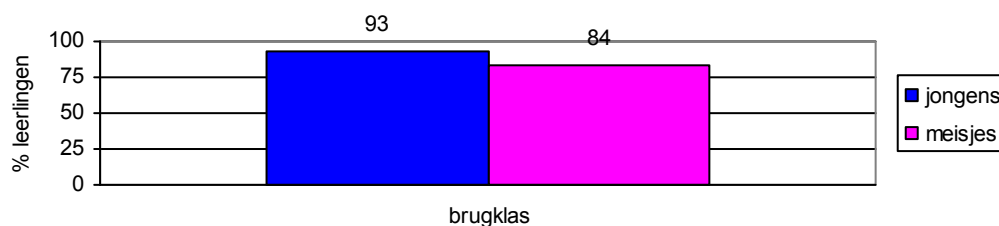
Kleuters

Volgens de ouders heeft 98% van de kleuters een goede gezondheid. Er kan niet worden getoetst naar geslacht en etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Brugklassers

Van de leerlingen in de brugklas geeft 88% aan zijn gezondheid (heel) goed te vinden. Meisjes beoordelen hun gezondheid minder vaak als (heel) goed dan jongens (figuur 3.1.1.). Er is geen verschil gevonden tussen de schoolniveaus. Er kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Figuur 3.1.1. Ervaren goede gezondheid volgens brugklassers, naar geslacht

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Jongeren uit de brugklas beoordelen hun gezondheid niet positiever of negatiever dan bij de voorgaande metingen. Bij kleuters kan er niet worden vergeleken met voorgaande jaren vanwege kleine aantallen leerlingen.

Landelijke cijfers van het CBS laten zien dat 95% van de ouders van 0-11 jarigen de gezondheid van hun kind als goed tot zeer goed ervaart (CBS Statline, 2008). In hetzelfde onderzoek is gevonden dat 90% van de 12-17 jarigen zijn gezondheid als goed tot zeer goed ervaart (CBS Statline, 2008). De cijfers uit Krimpen aan den IJssel kunnen niet worden vergeleken met de landelijke cijfers omdat de leeftijdsmomenten niet overeenkomen.

3.1.2. Emotionele problemen

Kernboodschap

- Zeven procent van de kleuters is volgens hun ouders vaak of (bijna) altijd van streek of huilt snel.
- Vijftien procent van de leerlingen in de brugklas hebben een hoge score op emotionele problemen.
- 23% van de brugklassers hebben in de afgelopen twaalf maanden er minstens één keer aan gedacht een einde aan het leven te maken.
- Twee procent van de brugklassers hebben aangegeven ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben.
- Meisjes op het voortgezet onderwijs rapporteren meer emotionele problemen dan jongens.
- Meer vmbo-leerlingen rapporteren emotionele problemen en suïcidedachten dan havo/vwo leerlingen.

Verschillende longitudinale onderzoeken tonen aan dat emotionele problemen in de jeugd in veel gevallen voortduren tot in de volwassenheid (Schrijvers & Schoemaker, 2008). Uit onderzoek is ook gebleken dat veel angst- en stemmingsstoornissen bij volwassenen hun oorsprong hadden in de jeugd. Daarnaast verhogen ernstige emotionele problemen, en voornamelijk somberheidsgevoelens, (later) de kans op suïcide. Inzicht krijgen in deze emotionele problemen bij de jeugd is dan ook van groot belang (Schrijvers & Schoemaker, 2008).

Kleuters

Aan de ouders van kleuters zijn vragen voorgelegd over de mate waarin hun kind 'van streek is, snel huilt' en een 'neerslachtige, verdrietige indruk maakt'. Volgens de ouders is zeven procent van de kleuters vaak/bijna altijd van streek of huilt snel. Volgens de leerkracht is dit bij drie procent van de kleuters. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes, bij de leerkracht kan dit verschil niet getoetst worden. Er kan ook niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat de aantallen te klein zijn.

Minder dan één procent van de kleuters maken volgens hun ouders vaak/bijna altijd een neerslachtige, verdrietige indruk. Volgens de leerkracht is dit ook op minder dan één procent van de kleuters van toepassing. Er kan niet worden getoetst tussen jongens en meisjes of naar etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Brugklassers

Aan de leerlingen uit de brugklas zijn vijf vragen gesteld uit de SDQ-vragenlijst over de mate waarin emotionele problemen voorkomt (SDQ emotionele problemen⁴). Over deze vijf vragen is een totaalscore berekend (range 0-10), waarbij een score boven de vijf duidt op emotionele problematiek⁵. Daarnaast is de leerlingen gevraagd of ze er wel eens aan gedacht hebben een einde aan het leven te maken en of ze ooit een suïcidepoging ondernomen hebben. De resultaten zijn in tabel 3.1.1. weergegeven.

⁴ Subschaal emotionele symptomen, afkomstig uit de Strengths and Difficulties Questionnaire (Van Widenfelt, 2003; Goodman, 2001); www.sdqinfo.com.

⁵ Deze score is afkomstig van het HBSC-onderzoek 2005 (Health Behaviour in School-aged Children, Van Dorsselaer et al., 2007).

Tabel 3.1.1 Emotionele problemen, bij brugklassers, naar geslacht

	brugklas		
	jongens	meisjes	totaal
SDQ emotionele problemen			
- vaak hoofdpijn	5%	8%	7%
- veel piekeren	16%	34%	25%
- vaak ongelukkig	1%	11%	6%
- zenuwachtig in nieuwe situaties	12%	24%	18%
- voor veel dingen bang	2%	6%	4%
ongunstige score (≥ 5)	6%	25%	15%
Suïdegedachten afgelopen jaar	19%	28%	23%
Suïdepoging ooit	2%	2%	2%

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongens en meisjes significant van elkaar.

Bij vijftien procent van de brugklassers is sprake van emotionele problemen. Meisjes rapporteren meer emotionele problemen dan jongens (25% versus zes procent) en vmbo-leerlingen rapporteren meer emotionele problemen dan havo-/vwo-leerlingen (23% versus elf procent). Er is geen verschil gevonden etnische herkomst.

23% van de brugklassers hebben er in de afgelopen twaalf maanden minstens één keer aan gedacht om een einde aan het leven te maken, leerlingen op het vmbo (36%) vaker dan op havo/vwo (vijftien procent). Er is geen verschil gevonden naar geslacht en etnische herkomst.

Twee procent van de brugklassers hebben aangegeven ooit een suïdepoging ondernomen te hebben. Er kan niet worden getoetst voor geslacht, schoolniveau of etniciteit omdat de aantallen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

De ouders van kleuters rapporteren ten opzichte van vorige metingen ongeveer even vaak dat hun kind vaak/bijna altijd van streek is of snel huilt. Het aantal kinderen dat vaak/bijna altijd neerslachtig is of een verdrietige indruk maakt is te klein om een verschil met een voorgaande meting te toetsen.

In vergelijking met de vorige meting (2006-2007) rapporteren brugklassers evenveel emotionele problemen. Ook wat betreft suïdegedachten en -pogingen is er geen verandering met voorgaande metingen.

Het percentage brugklassers dat emotionele problemen vertonen kan niet worden vergeleken met landelijke cijfers omdat de leeftijdsmomenten niet te vergelijken zijn.

3.2. Gedrag

3.2.1. Probleemgedrag

Kernboodschap

- Op het voortgezet onderwijs rapporteert 46% van de leerlingen zich in de afgelopen twaalf maanden aan tenminste één vorm van probleemgedrag schuldig te hebben gemaakt.
- Vijf procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs geeft aan in de afgelopen twaalf maanden een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd.
- Probleemgedrag wordt vaker gerapporteerd op het vmbo dan op havo/vwo.
- Jongens rapporteren meer probleemgedrag dan meisjes op het voortgezet onderwijs.
- Van de leerlingen in de brugklas draagt vier procent wel eens een wapen bij zich.

Probleemgedragingen, zoals pesten, vechten en ongehoorzaamheid, kunnen schadelijke gevolgen hebben voor de ontwikkeling (Schrijvers & Schoemaker, 2008). Zo zijn gedragsproblemen in de jeugd vaak een voorloper van problemen in de volwassenheid. Kinderen en jongeren met gedragsproblemen functioneren minder goed in contact met anderen, ze worden regelmatig buitengesloten. Jongeren die ernstige gedragsproblemen hebben en daarnaast emotionele problemen (depressie) hebben, lopen meer kans om zelfmoord te plegen dan jongeren met een depressie alleen. De maatschappelijke kosten van probleemgedrag zijn daarnaast voor zowel de slachtoffers als de omgeving groot. Het is daarom van belang goed in kaart te brengen hoeveel jongeren eigenlijk gedragsproblemen vertonen, welk soort problemen zij vertonen en of zij in aantal toenemen (Schrijvers & Schoemaker, 2008).

Grenzen verkennen hoort bij het opgroeien van jongeren. Als onschuldig experimenteren echter verandert in strafbaar gedrag, spreken we echter van jeugdcriminaliteit. Jeugdcriminaliteit omvat alle strafbare gedragingen van jeugdigen. Niet alleen fietsendiefstal of vandalisme, maar ook mishandeling (indien gepleegd door een minderjarige) (Ministerie van Justitie, 2008).

Volgens cijfers van het Ministerie van Justitie (2008) vormt jeugdcriminaliteit een fors probleem in Nederland. De jeugdcriminaliteit daalt niet en jongeren die een misdrijf hebben gepleegd, vallen vaker in herhaling. Dit wordt recidive genoemd. Jongeren recidiveren vaker dan volwassenen. Burgers storen zich bovendien steeds meer aan jeugdcriminaliteit en de overlast die jongeren daarmee veroorzaken (Ministerie van Justitie, 2008).

Kleuters

Koppig gedrag, driftig of jaloers zijn, aandacht opeisen, ruzie maken en speelgoed vernielen zijn vragen die betrekking hebben op probleemgedrag bij kleuters. Naar deze gedragingen is gevraagd in de JMR. Ook is gevraagd naar ongehoorzaam zijn, het nooit beseft hebben van regels en het (bijna) nooit reageren op straf en beloning (tabel 3.2.1.).

Ouders van kleuters geven relatief vaak aan dat hun kind aandacht opeist (tabel 3.2.1.). Ouders geven voor jongens vaker dan voor meisjes aan dat zij zich driftig en prikkelbaar gedragen (negen procent versus drie procent). Voor 'verstoort activiteiten', 'vernielt spullen' en 'doet vervelende dingen' kan niet getoetst worden naar geslacht gezien de kleine aantallen.

Tabel 3.2.1. Probleemgedrag bij kleuters volgens ouders en leerkracht

	Ouders Kleuters			leerkrachten kleuters		
	jongens	meisjes	totaal	jongens	meisjes	totaal
Is vaak of (bijna) altijd dwars, koppig, verzet zich	9%	7%	8%	4%	2%	3%
Is vaak of (bijna) altijd driftig, prikkelbaar	9%	3%	6%	1%	1%	1%
Is vaak of (bijna) altijd jaloers	9%	5%	7%	2%	1%	2%
Eist vaak of (bijna) altijd aandacht op	26%	18%	22%	17%	6%	12%
Maakt vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt andere kinderen	4%	3%	3%	5%	2%	3%
Verstoort vaak of (bijna) altijd activiteiten (bijv. van andere kinderen)	2%	2%	2%	4%	1%	3%
Vernielt vaak of (bijna) altijd speelgoed of spullen	2%	1%	2%	0%	0%	0%
Doet vaak of (bijna) altijd vervelende dingen (bijv. bijten, spugen knijpen, schoppen, slaan)	2%	1%	1%	3%	0%	2%
Is soms of (bijna) nooit gehoorzaam	8%	10%	9%	2%	1%	2%
Heeft soms of (bijna) nooit besef van regels en afspraken	9%	5%	7%	1%	0%	1%
Reageert soms of (bijna) nooit op straf en beloning	7%	6%	7%	3%	1%	2%

Bij vetgedrukte percentages verschillen jongen en meisjes significant van elkaar.

Van de vragen over probleemgedrag zijn de ongunstige antwoorden opgeteld⁶. Er is een indeling gemaakt in 'geen ongunstig antwoord', 'één of twee ongunstige antwoorden' en 'drie of meer ongunstige antwoorden'. Volgens de ouders is bij 68% bij de kleuters geen sprake van probleemgedrag, bij 22% is sprake van één of twee vormen van probleemgedrag en bij tien procent is sprake van drie of meer vormen van probleemgedrag. In de mate van probleemgedrag zijn geen verschillen gevonden naar geslacht en etnische herkomst

Door de leerkracht wordt ook aandacht opeisen relatief vaak genoemd. Dit is de enige gedraging waarop jongens volgens de leerkracht ongunstiger rapporteren dan meisjes (zeventien procent versus zes procent). Op dwars/koppig gedrag na, is het voor de overige factoren niet mogelijk om te toetsen naar geslacht gezien de kleine aantallen. Volgens de leerkracht is bij 84% bij de kleuters geen sprake van probleemgedrag, bij veertien procent is sprake van één of twee vormen van probleemgedrag en bij drie procent is sprake van drie of meer vormen van probleemgedrag. In de mate van

⁶ Ongunstige antwoorden hebben bij de negatief geformuleerde vragen (bijvoorbeeld 'is jaloers') betrekking op de antwoordcategorieën 'vaak of bijna altijd' en bij de positief geformuleerde vragen (bijvoorbeeld 'is gehoorzaam') op de antwoordcategorieën 'soms of bijna nooit'.

probleemgedrag kon op basis van de leerkrachtvragenlijsten wegens kleine aantallen ook niet getoetst worden op verschillen naar etnische herkomst.

Brugklassers

In tabel 3.2.3. is het percentage brugklassers in Krimpen aan den IJssel dat in de afgelopen twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste één keer een bepaalde probleemgedraging heeft vertoond weergegeven. Ook is het percentage jongeren dat vaker dan eenmalig een bepaalde probleemgedraging heeft vertoond weergegeven.

De meest genoemde probleemgedraging die door brugklassers gerapporteerd wordt is: 'betrokken geweest bij een gevecht of onenigheid tussen mensen op een openbaar terrein'. In de brugklas heeft 25% zich in het jaar voor het onderzoek tenminste één keer schuldig gemaakt aan vechten; elf procent heeft dit meer dan één keer gedaan.

Andere probleemgedragingen die vaak genoemd worden zijn: 'meegereden met bus/trein/tram/metro zonder te betalen' (veertien procent) en 'dingen beklad met stiften of met een spuitbus, zoals een muur, bushokje of bus' (vijftien procent).

Vijf procent van de brugklassers geeft aan in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd; drie procent geeft aan zich meer dan eenmalig aan een dergelijk delict schuldig te hebben gedaan.

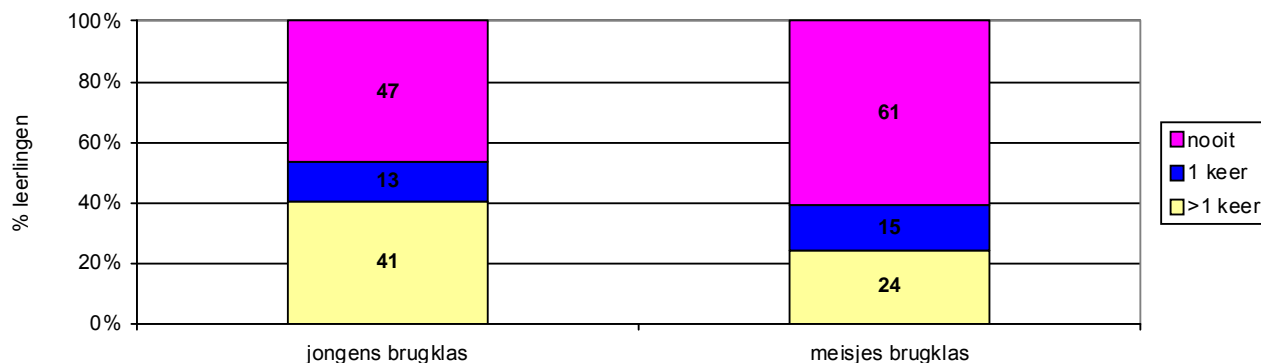
Tabel 3.2.3. Probleemgedrag in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek: brugklassers

	Brugklassers	
	tenminste één keer	meer dan één keer
Vandalisme	23%	13%
Dingen beklad met stiften of met een spuitbus, zoals een muur, bushokje of bus (graffiti)	15%	6%
Met opzet iets op straat vernield (bijv. een straatlantaarn, auto of bushokje)	6%	3%
Brandje gesticht	12%	7%
Gevecht	27%	15%
Iemand lastig gevallen of gedreigd hem/haar in elkaar te slaan	9%	2%
Betrokken geweest bij een gevecht of onenigheid tussen mensen op een openbaar terrein	25%	11%
Diefstal	24%	12%
Iets van minder dan € 5 uit een winkel gestolen	6%	1%
Iets van € 5 of meer uit een winkel gestolen	<1%	0%
Iets gepikt van anderen op school/studie/werk	7%	2%
Geld gestolen van thuis (bijv. van vader of moeder)	9%	3%
Zonder toestemming ergens naar binnen geklommen, in een school of huis, met de bedoeling iets mee te nemen	1%	0%
Een fiets gestolen	1%	0%
Iets gekocht of verkocht waarvan je wist dat het gestolen was	1%	0%
Meegereden met bus/trein/tram/metro zonder te betalen	14%	4%
Ernstig geweldsdelict	5%	3%
Iemand in elkaar geslagen of zo geslagen dat hij/zij naar de dokter moest	3%	<1%
Iemand bedreigd met een wapen of gedreigd hem/haar in elkaar te slaan alleen om hem/haar bang te maken	4%	1%
Iemand bedreigd met een wapen of gedreigd hem/haar in elkaar te slaan om geld of andere waardevolle artikelen te krijgen	0%	0%
Iemand met een mes of wapen verwond	0%	0%
Ouders mishandeld	5%	2%
Eén van je ouders/verzorgers geslagen of geschopt	5%	2%
Weglopen	2%	0%
Weggelopen van huis en één of meer nachten weggebleven	2%	0%
Probleemgedrag totaal	46%	33%

67% van de brugklassers zegt zich in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste één keer schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag. Ongeveer een derde van de jongeren (33%) geeft aan zich in deze periode meer dan één keer schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag.

In de brugklas wordt door jongens meer probleemgedrag gerapporteerd dan door meisjes (figuur 3.2.4.).

Figuur 3.2.4. Probleemgedrag onder brugklassers, naar geslacht

De mate waarin probleemgedrag voorkomt blijkt ook samen te hangen met het schoolniveau van de leerlingen. In de brugklas rapporteren vmbo-leerlingen vaker probleemgedrag (meer dan één keer in de afgelopen twaalf maanden) dan havo-/vwo-leerlingen (40% versus 27%). Er is geen verschil naar etnische herkomst gevonden.

Wapenbezit

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of ze wel eens een wapen (bijvoorbeeld een zakmes of ander steekwapen, een boksbeugel of ander stoot- of slagwapen, traangas, een spuitbus met deodorant met het doel deze als wapen te gebruiken, een pistool of een vuurwapen) bij zich dragen, bijvoorbeeld om zich te verdedigen, zich veilig te voelen of om iemand ermee te bedreigen.

Vier procent van de leerlingen in de brugklas geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen. Minder dan één procent van de brugklassers geeft aan (bijna) elke dag een wapen bij zich te dragen. Twee procent van de brugklassers geeft aan wel eens een wapen mee te nemen naar school. Twee procent van de brugklassers geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen bij het uitgaan.

Er kan niet worden getoetst naar geslacht, schoolniveau of etniciteit voor wapenbezit omdat de aantallen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Er is geen verschil gevonden met eerdere metingen in de mate van probleemgedrag die ouders aangeven. Van leerkrachten zijn over dit onderwerp geen gegevens beschikbaar van eerdere jaren. De gegevens over probleemgedrag voor brugklassers zijn niet vergelijkbaar met voorgaande jaren, omdat in 2007-2008 een andere vraagstelling is gebruikt. Dit heeft te maken met het overgaan op de landelijke standaard.

In vergelijking met voorgaande jaren is het percentage brugklassers dat aangeeft wel eens een wapen bij zich te dragen niet veranderd.

In tabel 3.2.4. zijn de percentages jongeren uit Krimpen aan den IJssel die aangeven zich schuldig te hebben gemaakt aan diverse vormen van probleemgedrag vergeleken met landelijke cijfers, verzameld door het Centraal Bureau voor de Statistiek (2004)⁷. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de landelijke vraagstelling soms afwijkt van de vraagstelling in de JMR. Ook zijn de landelijke cijfers anoniem verzameld, terwijl de afname in Krimpen aan den IJssel niet anoniem maar vertrouwelijk was. Uit onderzoek blijkt dat jongens tijdens een vertrouwelijke

⁷ De landelijke cijfers zijn gebaseerd op vragen over het zelf gepleegd hebben van enkele veel voorkomende delicten (in de afgelopen twaalf maanden) in de module Jeugd van het Permanent Onderzoek Leefsituatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (de leefsituatie van 12-29 jarigen). De gegevens zijn gegenereerd via CBS Statline (<http://statline.cbs.nl>).

afname van de JMR minder probleemgedrag rapporteren dan jongens die anoniem deelnemen aan de JMR (Van de Looij-Jansen et al., 2006). Bij de cijfers uit Krimpen aan den IJssel kan dus sprake zijn van onderrapportage.

Tabel 3.2.4. Probleemgedrag in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek: vergelijking met landelijk

Krimpen aan den IJssel	brugklas	landelijk	12-17 jarigen
Probleemgedrag (tenminste één keer in de afgelopen twaalf maanden)			
Dingen beklad met stiften of met een spuitbus, zoals een muur, bushokje of bus (graffiti)	15%	muren, gevels of andere dingen bespoten of beschilderd met een spuitbus of met stiften	11%
Iemand lastig gevallen of gedreigd hem/haar in elkaar te slaan	9%	wel eens iemand bedreigd	8%
Iemand met een mes of ander wapen verwond	0%	iemand met een mes of ander wapen verwond	1%
Iets uit een winkel gestolen	6%	iets uit een winkel gestolen	10%
Iets gepikt van anderen op school/studie/werk	7%	iets gestolen op school of werk	11%
Een fiets gestolen	1%	een fiets gestolen	5%
Iets gekocht of verkocht waarvan je wist dat het gestolen was	1%	iets gekocht of verkocht waarvan je wist of vermoedde dat het gestolen was	6%
Meegereden met bus/trein/tram/metro zonder te betalen	14%	meegereden met bus/trein/tram/metro zonder te betalen	25%
Wapenbezit			
Wel eens een wapen bij zich dragen om zich te verdedigen, zich veilig te voelen of om iemand ermee te bedreigen.	4%	ter verdediging een wapen bij zich dragen	10%

* Bij de vetgedrukte percentages verschilt het percentage uit Krimpen aan den IJssel significant van het landelijke percentage.

3.2.2. Spijbelen

Kernboodschap

- Geen van de kinderen in groep 2 is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school.
- Vier procent van de brugklassers geeft aan gespijbeld te hebben vier weken voorafgaand aan het onderzoek.

Tussen spijbelen en de beleving van school, de leerkrachten en de behaalde resultaten kan een verband gelegd worden (Van Dorsselaer et al., 2007). Leerlingen die hun leerkrachten niet aardig en niet eerlijk vinden, die het niet leuk vinden op school en die het gevoel hebben niet zo goed te presteren, spijbelen vaker dan de leerlingen die dit niet vinden. Dit wijst erop dat spijbelen voor een deel een kwestie van motivatie lijkt. Spijbelen kan daarnaast ook andere redenen hebben, waaronder pragmatische gronden, zoals het vermijden van een onbelangrijke les. Los van de reden is frequent spijbelen ongewenst, omdat het risico's met zich meebrengt voor de verdere schoolcarrière (Van Dorsselaer et al., 2007).

Groep 2

Aan de leerkrachten van kinderen in groep 2 is gevraagd of het kind vaak afwezig is vanwege ongeoorloofd verzuim. Bij geen van de kinderen in groep 2 is dit volgens de leerkracht het geval.

Brugklassers

Aan de leerlingen in de brugklas is gevraagd of zij in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek gespijbeld hebben en zo ja, hoeveel uur zij gespijbeld hebben. Vier procent van de brugklassers geeft aan de afgelopen vier weken gespijbeld te hebben.

Tussen jongens en meisjes, tussen verschillende schoolniveaus en tussen leerlingen uit verschillende etnische groepen kan niet worden getoetst omdat de aantallen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Voor brugklassers is het niet mogelijk een vergelijking te maken met eerdere metingen omdat er een andere vraagstelling is gebruikt.

Het percentage scholieren (12-16 jarigen) op het voortgezet onderwijs dat wel eens spijbelt is veertien procent (Van Dorsselaer et al., 2007). Omdat de vragenlijst van de JMR vertrouwelijk wordt afgenomen hebben leerlingen in Krimpen aan den IJssel mogelijk minder vaak toegegeven dat zij spijbelen dan het geval was geweest bij anonieme afname. Om deze reden en omdat gebruik is gemaakt van verschillende leeftijdsmomenten zijn landelijke cijfers en gegevens van Krimpen aan de IJssel niet getoetst op verschillen.

3.2.3. Pesten

Kernboodschap

- Geen van de kinderen in groep 2 wordt volgens de ouders en/of leraar vaak of (bijna) altijd geplaagd.
- Drie procent van de kinderen in groep 2 maakt volgens de ouders en 5% volgens de leerkracht vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt anderen.
- Vier procent van de brugklassers geeft aan één keer of meer per week te zijn gepest (in de afgelopen drie maanden).
- Het regelmatig (tenminste één keer per week) pesten van anderen wordt door drie procent van de brugklassers aangegeven.

Pesten uit zich in het herhaald psychisch en/of fysiek mishandelen van leeftijdgenoten die zichzelf niet makkelijk kunnen verdedigen (Van Dorsselaer et al., 2007). De relatie tussen dader en slachtoffer is er één van ongelijkheid: de dader is iemand die fysiek en verbaal sterker is dan het slachtoffer. Zelf pesten en gepest worden zijn vaak aan elkaar gerelateerd: een deel van de gepeste jongeren pest vaak weer anderen. Het type kind dat risico loopt om slachtoffer te worden van pesten is tegelijk teruggetrokken en sociaal onhandig. Kinderen die zowel sociaal actief en agressief zijn blijken juist vaker het risico te lopen om tegelijkertijd dader en slachtoffer van pesten te zijn (Van Dorsselaer et al., 2007).

De gevolgen van pesten kunnen onder andere zijn; buikpijn, hoofdpijn, slaapproblemen en depressieve klachten. Kinderen die gepest zijn hebben vaak een negatief zelfbeeld. Dit zorgt er voor dat deze kinderen moeite hebben om contact te leggen met andere kinderen

Groep 2

Aan de ouders en de leerkracht van kinderen in groep 2 is gevraagd of het kind wel eens geplaagd wordt. Ook is gevraagd of het kind wel eens zelf ruzie maakt of anderen plaagt.

Volgens de ouders wordt 29% van de kinderen in groep 2 wel eens geplaagd. Het vaak/(bijna) altijd geplaagd worden is bij geen van de kinderen het geval.

Volgens de leraar wordt veertien procent van de kinderen wel eens geplaagd, bij geen van de kinderen is dit vaak/(bijna) altijd.

Er kan niet worden getoetst naar geslacht of etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

46% van de kleuters maakt volgens de ouders wel eens ruzie of plaagt anderen, bij drie procent van is dit vaak/(bijna) altijd het geval. Volgens de leraar is dit voor 21% soms het geval. Drie procent van de kinderen maakt volgens de leerkracht vaak/(bijna) altijd ruzie of plaagt vaak/(bijna) altijd anderen.

Voor ouders is er geen verschil gevonden naar geslacht. Er kan niet worden getoetst naar geslacht of etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Brugklassers

Aan de leerlingen in de brugklassers op het voortgezet onderwijs is gevraagd hoe vaak ze in de afgelopen drie maanden voorafgaand aan de vragenlijst zijn gepest op school en of zij in deze periode wel eens anderen hebben gepest.

Gepest worden

Ruim één vijfde (22%) van de leerlingen in de brugklas geeft aan in de drie maanden voorafgaand aan het onderzoek wel eens gepest te zijn door schoolgenootjes, waarvan vier procent aangeeft dat dit één of meerdere keren per week aan de orde is.

Er is geen verschil tussen jongens en meisjes, schoolniveau of etnische herkomst voor het gepest worden.

Anderen pesten

Pesten van andere kinderen wordt door 23% van de brugklassers gerapporteerd: drie procent geeft aan één keer per week of vaker anderen te hebben gepest.

Er is geen verschil tussen jongens en meisjes, schoolniveau of etnische herkomst voor het pesten van anderen.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Voor brugklassers is het niet mogelijk een vergelijking te maken met eerdere metingen omdat er een andere vraagstelling is gebruikt.

Het landelijke percentage 12-16 jarigen dat aangeeft minstens twee keer per maand gepest te worden is zeven procent en het percentage leerlingen dat aangeeft minstens twee keer per maand anderen te pesten is negen procent (Van Dorsselaer et al., 2007). Er is niet getoetst op verschillen tussen landelijke gegevens en cijfers van Krimpen aan den IJssel omdat door het gebruik van andere leeftijdsmomenten en meetmethoden beide groepen niet goed vergelijkbaar zijn.

3.3. Beoordeling psychische gezondheid en gedrag

3.3.1. Score op psychosociale problemen

Kernboodschap

- Volgens ouders van kleuters is bij tien procent sprake van een zorgelijke score op psychische problemen.
- Volgens de leerkracht is bij vier procent van de kleuters sprake van een zorgelijke score.
- Bij één procent van de kleuters is zowel volgens de ouders als de leerkracht sprake van een zorgelijke score.
- Bij vijftien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen.
- Bij vmbo-leerlingen komt een hoge score op psychische problemen vaker voor dan bij havo/vwo-leerlingen.

Door totaalscores op vragen naar psychische problemen in de JMR-vragenlijsten te vergelijken met normen, kan vastgesteld worden bij hoeveel kinderen de totaalscore daadwerkelijk zorgelijk is. Voor kleuters en leerlingen uit het voortgezet onderwijs zijn dergelijke normen bekend. Omdat de gebruikte vraagstellingen en normen verschillen tussen de leeftijdsmomenten, is vergelijking tussen de leeftijdsmomenten niet mogelijk.

Kleuters

Op basis van de antwoorden van ouders en leerkrachten op de Monitor-KIPPPi 5 zijn totaalscores berekend. Volgens de antwoorden van de ouders scoort tien procent van de kleuters boven de norm op psychische problemen. Dit betekent dat deze kleuters een score hebben die vergelijkbaar is met kleuters die in zorg zijn bij instellingen voor geestelijke gezondheidszorg.

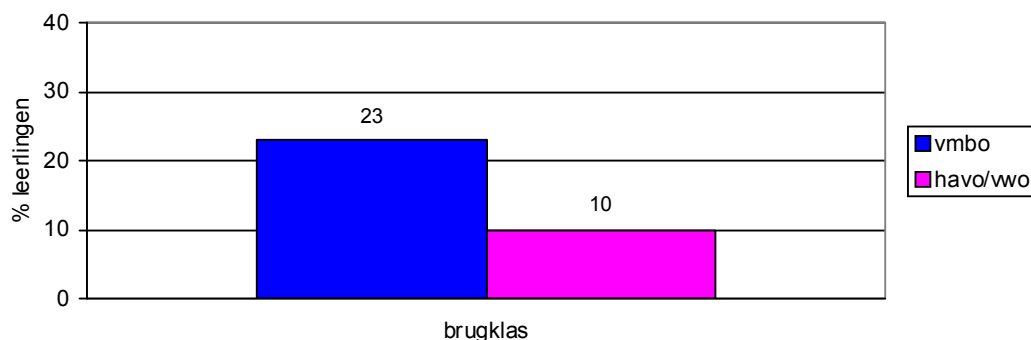
Er kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Volgens de leerkracht is bij vier procent van de kleuters sprake van een zorgelijke score. Er kan niet worden getoetst naar geslacht of etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn. Bij één procent van de kleuters is er volgens zowel de ouders als de leerkracht sprake van een zorgelijke score. Er kan niet worden getoetst naar geslacht of etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Brugklassers

Bij vijftien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen⁸. Bij vmbo-leerlingen komt een hoge score op psychische problemen vaker voor dan bij havo/vwo-leerlingen (figuur 3.3.3.). Er kan niet getoetst worden naar etnische herkomst aangezien de aantallen te klein zijn.

Figuur 3.3.1. Hoge score psychosociale problemen bij brugklassers, naar schoolniveau

⁸ Totale probleemscore van de Strengths and Difficulties Questionnaire (Van Widenfelt, 2003; Goodman, 2001). Afkappunt gebaseerd op het HBSC-onderzoek 2005 (Health Behaviour in School-aged Children, Van Dorsselaer et al., 2007).

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

Er is voor de kleuters en brugklassers geen verschil met eerdere metingen wat betreft een zorgelijke score op psychische problemen.

Uit landelijk onderzoek door Reijneveld, Brugman, Verhulst & Verloove-Vanhorick (2005) waarin de Child Behavior Check List (CBCL) is gebruikt, blijkt dat negen procent van de ouders van 4-16 jarige kinderen emotionele problemen en gedragsproblemen rapporteren en dat dit percentage hoger ligt bij allochtone kinderen dan bij autochtone kinderen. Er kan niet worden vergeleken met de landelijke cijfers omdat de groepen niet vergelijkbaar zijn.

Uit een ander landelijk onderzoek (Van Dorsselaer et al., 2007) blijkt dat zestien procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs (12-16 jarigen) een zorgelijke score heeft. Voor dit onderzoek is de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) gebruikt en er is aan de leerlingen zelf gevraagd om de vragenlijst in te vullen. Door het gebruik van een andere leeftijdsgroep is een goede vergelijking niet mogelijk.

3.3.2. Zorgen van ouders over de ontwikkeling en/of het gedrag

Kernboodschap

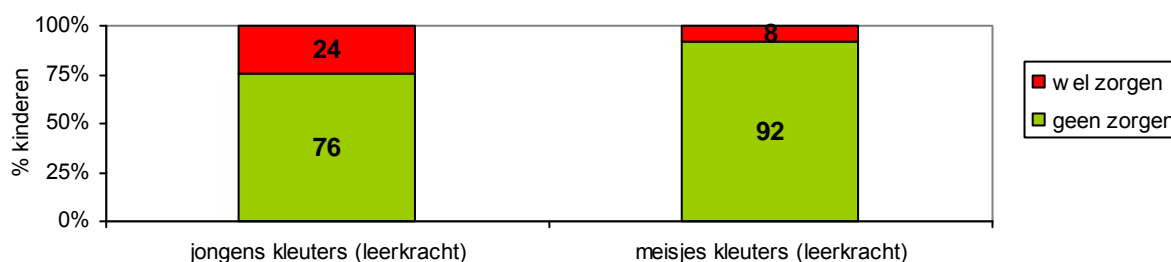
- Bij veertien procent van de kleuters maken ouders zich veel zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van hun kind.
- Bij zeventien procent van de kleuters maakt de leerkracht zich zorgen.
- Over vijf procent van de kleuters maken zowel ouders als leerkrachten zich zorgen.
- Leerkrachten maken zich meer zorgen over jongens dan over meisjes.

Kleuters

Zowel in de oudervragenlijst als in de leerkrachtvragenlijst staat de volgende vraag: 'Maakt u zich op dit moment veel zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van uw/dit kind?' Het percentage ouders dat zich veel zorgen maakt is veertien procent. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes en naar etnische herkomst. Figuur 3.3.2. laat zien dat de leerkracht van kleuters zich meer zorgen maken over jongens dan over meisjes. Er kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Over vijf procent van de kleuters maken zowel de ouders als de leerkrachten zich zorgen. Verschillen naar geslacht en etnische herkomst kunnen niet getoetst worden, omdat de aantallen te klein zijn.

Figuur 3.3.2. Zorgen maken over ontwikkeling en/of het gedrag naar geslacht naar leeftijdsmoment

Vergelijking met eerdere metingen

Ouders zich niet meer of minder zorgen over kleuters dan in voorgaande jaren.

4. Leefomgeving

De ontwikkeling van kinderen en jongeren wordt deels bepaald door aanleg, maar ook de omgeving speelt een belangrijke rol (Bronfenbrenner & Ceci, 1994). In de eerste levensjaren is vooral de invloed van het gezin groot. Naarmate kinderen ouder worden, wordt hun leefgebied groter en spelen leeftijdsgenootjes en de buurt een grotere rol (Goudena, 1994). Wat in de omgeving van het kind of jongere gebeurt, kan een negatieve invloed hebben. Kinderen van gescheiden ouders hebben bijvoorbeeld een grotere kans op het vertonen van probleem- en delinquentgedrag, psychische problemen en schoolproblemen (Hermanns, Schrijvers & Öry, 2005). Andere kenmerken en factoren die een negatieve invloed kunnen hebben op (de ontwikkeling van) het kind zijn een laag opleidingsniveau van de ouders, alleenstaand ouderschap en het meemaken van ingrijpende gebeurtenissen (Hermanns et al., 2005).

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal factoren uit de leefomgeving van het kind en de jongeren.

4.1. Gezin

4.1.1. Gezinssituatie

Kernboodschap

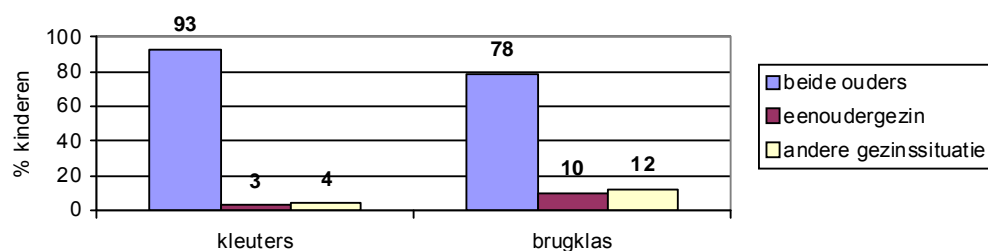
- Drie procent van de kleuters woont in een eenoudergezin.
- Tien procent van de brugklassers woont in een eenoudergezin.
- In vergelijking met eerdere metingen wonen jongeren op het voortgezet onderwijs minder vaak bij beide ouders.

Gezinssamenstelling

In de afgelopen jaren heeft in Nederland een verschuiving in de gezinssamenstelling plaatsgevonden. Mede door een toename van het aantal echtscheidingen is het aantal samengestelde gezinnen en eenoudergezinnen toegenomen (Garssen & Harmsen, 2005; Steenhof, 2007).

Het percentage kinderen en jongeren dat bij beide ouders woont kunnen we zien in figuur 4.1.1.

Figuur 4.1.1. Indeling in gezinssituatie, naar leeftijdsmoment

Toelichting bij de Figuur 4.1.1.: andere gezinssituatie bestaat onder andere uit samengestelde gezinnen, kinderen die in een internaat wonen, kinderen die in pleeggezinnen wonen en kinderen die bij andere familieleden wonen.

Voor de brugklas is er geen verschil tussen jongens en meisjes en de schoolniveaus gevonden. Omdat het aantal kinderen dat in een eenoudergezin woont te klein is, kan er bij de kleuters en brugklassers niet worden getoetst naar etnische herkomst.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In vergelijking met voorgaande metingen is het percentage kleuters dat bij beide ouders woont niet veranderd. Voor de leerlingen in de brugklas van het voortgezet onderwijs geldt dat het aantal jongeren dat bij beide ouders woont in vergelijking met schooljaar 2006-2007 is afgenomen (84% versus 78%).

De afname bij de leerlingen in het voortgezet onderwijs kan deels verklaard worden door een verandering in de vraagstelling naar gezinssamenstelling. Dit komt doordat er is overgegaan naar de landelijke standaard.

In een landelijk onderzoek is gevonden dat twaalf procent van de kinderen en jongeren tot vijftien jaar in Nederland leeft in een eenoudergezin (Garssen et al., 2005). Van dit onderzoek zijn geen cijfers per leeftijdsmoment bekend. Daarom is er geen verschil ten opzichte van de resultaten van de JMR getoetst.

4.1.2. Ingrijpende gebeurtenissen

Kernboodschap

- Ouders van kleuters van allochtone herkomst rapporteren vaker, meer dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt dan ouders van kinderen van autochtone herkomst.
- Vmbo-leerlingen rapporteren meer ingrijpende gebeurtenissen dan havo/vwo-leerlingen.
- In 2007-2008 worden door ouders van kleuters minder ingrijpende gebeurtenissen gerapporteerd dan in 2006-2007.

Aan de ouders van kleuters is gevraagd naar het ooit meegemaakt hebben van ingrijpende gebeurtenissen. Zoals het overlijden van een familielid of geliefd persoon, conflicten of ruzies binnen het gezin en verhuizing of migratie. Wanneer kinderen vaak of veel ingrijpende gebeurtenissen meemaken is de kans groter dat het kind nu of in de toekomst een ongunstige ontwikkeling doormaakt (Hermanns et al., 2005). Bij de jongeren van het voortgezet onderwijs zijn in een soortgelijke vraag de gebeurtenissen aan de jongeren zelf gevraagd.

Kleuters

In tabel 4.1.1. staat per ingrijpende gebeurtenis het percentage ouders weergegeven dat rapporteert ooit deze gebeurtenis te hebben meegemaakt.

Tabel 4.1.1. Percentage gezinnen die de ingrijpende gebeurtenis ooit hebben meegemaakt

	kleuters
Overlijden van familielid of geliefd persoon	36%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname van het kind zelf	17%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname van een gezinslid	19%
Psychische problemen ouders	8%
Ongeval(len)	7%
Slachtoffer van geweld of criminaliteit	1%
Conflicten of ruzies buiten het gezin	3%
Conflicten of ruzies binnen het gezin	12%
Echtscheiding of voor langere tijd weggaan van gezinslid	9%
Uitbreiding gezin door geboorte (één of meerdere kinderen)	43%
Uitbreiding gezin: stiefvader/-moeder en/of stiefkind erbij	6%
Problemen met ander kind in het gezin	7%
Problemen in verband met werk/werkloosheid	4%
Problemen in verband met geld/inkomen	3%
Problemen met drank of verslaving	<1%
Verhuizing of migratie	26%
Woonproblemen, problemen met huisvesting of verblijf in Nederland	1%
Vlucht (vanwege bijvoorbeeld oorlog of politieke situatie) vanuit een ander land naar Nederland	0%
Andere gebeurtenissen	4%

In 82% van de gezinnen van de kleuters is *tenminste* één van de ingrijpende gebeurtenis uit tabel 4.1.1. ooit voorgevallen. Als er specifiek wordt gekeken naar de afgelopen twee jaar voorafgaand aan het onderzoek blijkt dat 59% van de gezinnen van de kleuters *tenminste* één ingrijpende gebeurtenis uit tabel 4.1.1. heeft meegemaakt. Bij de kleuters geeft 53% van de ouders aan ooit *meer* dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt.

Ouders van kleuters van allochtone herkomst (68%) rapporteren vaker, meer dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt dan ouders van kleuters van autochtone herkomst (52%).

Voortgezet onderwijs

In tabel 4.1.2. zijn de percentages weergegeven van de jongeren die rapporteren de genoemde ingrijpende gebeurtenis ooit te hebben meegemaakt.

Tabel 4.1.2. Percentage jongeren die de ingrijpende gebeurtenis ooit hebben meegemaakt

	brugklas
Overlijden broer of zus	2%
Overlijden vader en/of moeder	2%
Overlijden van iemand anders	64%
Langdurige ziekte of ziekenhuisopname (jongere)	14%
Regelmatig ruzie tussen ouders	24%
Echtscheiding ouders	18%
Problemen met nieuwe ouder	4%
Geweld of mishandeling tussen ouders	2%
Zelf mishandeld door (één) van de ouders	2%
Mishandeld door andere volwassenen	2%
Seksueel misbruik	3%
Gediscrimineerd	7%
Gepest	27%
Zelf problemen met geld/inkomen hebben	4%
Problemen met geld/inkomen van ouders	6%
Zelf problemen met drank/verslaving	1%
Zelf problemen met school, werk/werkloosheid	5%
Problemen met werk/werkloosheid van ouders	4%
Verhuizing of migratie	25%
Woonproblemen/problemen met huisvesting	1%
Vlucht (vanwege bijvoorbeeld oorlog of politieke situatie)	1%
Zwanger geworden of een meisje zwanger gemaakt	1%

Van de jongeren op het voortgezet onderwijs geeft 87% aan ooit één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt. Leerlingen van het vmbo (93%) rapporteren meer ingrijpende gebeurtenissen dan havo/vwo-leerlingen (82%). Voor geslacht zijn geen verschillen gevonden. Er kan niet worden getoetst naar etnische herkomst omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Van alle jongeren rapporteert 62% dat zij *meer* dan één gebeurtenis hebben meegemaakt. Leerlingen van het vmbo rapporteren ook vaker *meer* dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt (71% versus 57%). Naar geslacht is geen verschil gevonden en naar etnische herkomst kan niet getoetst worden omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Vergelijking met eerdere metingen en landelijke cijfers

In 2007-2008 (59%) worden door ouders van kleuters minder ingrijpende gebeurtenissen over de twee jaar voorafgaand aan het onderzoek gerapporteerd dan in 2006-2007 (64%).

Voor brugklassers is het niet mogelijk een vergelijking te maken met eerdere metingen of landelijke cijfers omdat er een andere vraagstelling is gebruikt.

4.1.3. Ervaren problematiek thuis

Kernboodschap

- Ongeveer één vierde van de brugklassers ervaart problemen in de thuissituatie.
- Meer leerlingen op het vmbo ervaren thuis problemen dan op havo/vwo.
- Ervaren problematiek thuis wordt het meest gerapporteerd door leerlingen van allochtone herkomst en minder vaak door leerlingen van autochtone herkomst.
- Ten opzichte van eerdere metingen is het percentage leerlingen dat problemen ervaart toegenomen.

Diverse omgevingskenmerken zijn van invloed op het gedrag van jongeren. De belangrijkste omgeving is de sociale omgeving, waaronder ouders en leeftijdsgenoten (Hermanns et al., 2005). Wanneer jongeren thuis problemen ervaren kan dit effect hebben op hun gedrag en op hun gevoel van welbevinden. Maar ook de schoolprestaties en de omgang met leeftijdsgenootjes kunnen daardoor onder druk staan (Hermanns et al., 2005). Aan jongeren in de brugklas en derde klas van het voortgezet onderwijs is gevraagd naar problemen die zij thuis ervaren, zoals ruzies en mishandeling.

Brugklassers

Aan de hand van vijf vragen is gemeten in welke mate de leerlingen problemen in de thuissituatie ervaren. Van de brugklassers beantwoordt 23% één of meerdere vragen ongunstig. In tabel 4.1.3. zijn de afzonderlijke percentages naar geslacht weergegeven.

Tabel 4.1.3. Ervaren problematiek thuis op het voortgezet onderwijs, naar geslacht

	brugklassers	
	jongens	meisjes
Vindt het thuis vaak ongezellig	8%	9%
Voelt zich thuis vaak alleen staan	5%	6%
Er is thuis veel ruzie	13%	13%
Wordt thuis geslagen of mishandeld	2%	2%
Denkt wel eens over weglopen van huis	10%	14%
Tenminste één vraag ongunstig	21%	25%

Meer leerlingen van allochtone herkomst (38%) beantwoorden één of meerdere vragen ongunstig dan leerlingen van autochtone herkomst (21%).

Voor brugklassers geldt dat meer vmbo-leerlingen (31%) dan havo/vwo-leerlingen (achttien procent) thuis problematiek ervaren. Er is geen verschil tussen jongens en meisjes gevonden.

Vergelijking met eerdere metingen

In 2007-2008 ervaren meer jongeren thuis problemen dan in 2006-2007 (dertien procent versus 23%).

4.2. Buurtbeleving

Kernboodschap

- De meeste ouders van kleuters zijn tevreden over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen.

In de eerste levensjaren bestaat de sociale omgeving van het kind vooral uit het gezin (Hermanns et al., 2005). Naarmate kinderen ouder worden, wordt hun leefomgeving groter (Goudena, 1994). De buurt gaat bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen. Het opgroeien in een onveilige buurt kan een negatief effect hebben op de ontwikkeling van het kind (Hermanns et al., 2005). Aan ouders van kleuters zijn vragen gesteld over hoe zij de buurt waarin ze wonen beleven.

Kleuters

Aan de ouders van kleuters is gevraagd of zij vinden dat er voor hun kind voldoende mogelijkheden zijn om buiten te spelen in de buurt waarin zij wonen.

Volgens de ouders van kleuters zijn er volgens 96% voldoende mogelijkheden voor hun kind om buiten te spelen. Er zijn geen verschillen gevonden tussen de ouders van jongens of meisjes.

In vergelijking met eerdere metingen

Voor kleuters vindt er geen vergelijking met eerdere metingen plaats omdat deze gegevens in verband met beleidskeuzes niet eerder gepubliceerd zijn in het gemeenterapport.

5. Conclusies

In dit hoofdstuk worden de belangrijke conclusies uit het rapport beschreven. Deze conclusies kunnen aanleiding geven tot een verandering of juist een voortzetting van het huidige beleid. Denk hierbij aan de invulling van de producten en diensten van het Centrum voor Jeugd en Gezin, de JMR-vragenlijst en de Gezonde School Methode.

Een algemene conclusie is dat het met het overgrote deel van de kinderen en jongeren in Krimpen aan den IJssel goed gaat. Gunstig is dat in vergelijking met eerdere metingen op bepaalde gebieden de gezondheid van de jeugd uit Krimpen aan den IJssel is verbeterd. Er worden minder emotionele problemen gerapporteerd in vergelijking met eerdere jaren, maar het aantal is nog steeds hoog. Ouders van kleuters geven aan minder ingrijpende gebeurtenissen te hebben meegemaakt in vergelijking met eerdere metingen.

Op andere aspecten is de gezondheid van de jeugd uit Krimpen aan den IJssel echter verslechterd: Het aantal kleuters met overgewicht is zorgelijk. Het percentage jongeren dat recent alcohol heeft gebruikt en elke dag rookt is toegenomen. Ook het aantal brugklassers dat problemen ervaart is toegenomen in vergelijking met eerdere metingen. Er zijn veel jongeren met suïcidedachten.

Per onderwerp worden de belangrijke conclusies uit het rapport beschreven. Ook worden de gevonden verschillen naar geslacht, schoolniveau en etnische herkomst besproken.

Leefstijl

Overgewicht

Overgewicht is een gezondheidsprobleem onder de jeugd in Krimpen aan den IJssel. (Ernstig) overgewicht komt voor bij bijna één op de vijf kleuters. Meisjes in groep 2 hebben meer overgewicht in vergelijking met landelijke cijfers. Ook is het overgewicht voor deze groep toegenomen ten opzichte van eerdere metingen. Verder eet deze groep onvoldoende groente en fruit.

Van de brugklassers is één op de twintig te dik.

Gezonde voeding en voldoende beweging zijn belangrijk in de strijd tegen overgewicht.

Het percentage kleuters dat minstens vijf dagen per week buiten speelt is ten opzichte van eerdere metingen toegenomen.

Genotmiddelengebruik

Het percentage jongeren dat aangeeft dagelijks te roken of recent alcohol te hebben gebruikt, is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren.

Door deze ontwikkeling van genotmiddelengebruik van de jeugd uit Krimpen aan den IJssel blijft dit een aandachtspunt. Dit vanwege de schadelijke gevolgen die deze middelen kunnen hebben voor de gezondheid en de verslavende werking ervan. Ondanks het feit dat alcoholgebruik voor het zestiende levensjaar wordt afgeraden heeft zes procent van de eersteklassers in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek vijf glazen of meer alcohol bij één gelegenheid gedronken. Minder dan één procent van de eersteklassers rookt elke dag en heeft recent softdrugs gebruikt.

(Psychische) gezondheid en gedrag

Ervaren gezondheid

Bij het overgrote deel van de kinderen en jongeren wordt de gezondheid als goed ervaren: volgens de ouders heeft 98% van de kleuters een goede gezondheid en 88% van de brugklassers op het voortgezet onderwijs beoordeelt de eigen gezondheid als goed.

Zorgen over gezonde ontwikkeling en zorgelijke score op psychische problemen

Veertien procent van de ouders van kleuters maakt zich zorgen over de ontwikkeling en/of het gedrag van het kind. Over zeventien procent van de kleuters maken de leerkrachten zich zorgen. Over vijf procent van de kleuters maken zowel de ouders als de leerkrachten zich zorgen.

Ouders geven bij tien procent van de kleuters aan dat er sprake is van een hoge score op psychische problemen. Voor de leerkrachten is dit vier procent. Het percentage kinderen waarbij de ouders en leerkrachten aangeven dat er een zorgelijke score is op psychische problemen, ligt op één procent. Bij vijftien procent van de brugklassers is sprake van een hoge score op psychische problemen.

Sombere gevoelens en suïcidaliteit

Bij vijftien procent van de brugklassers is sprake van een ongunstige score op emotionele problemen. Bijna één vierde van de brugklassers geeft aan de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek er

minstens één keer aan gedacht te hebben een einde aan het leven te maken en twee procent van de leerlingen op het voortgezet onderwijs rapporteert ooit een suïcidepoging ondernomen te hebben.

Probleemgedrag

Bijna de helft van de leerlingen op het voortgezet onderwijs geeft aan zich in de twaalf maanden voorafgaand aan het onderzoek tenminste één keer schuldig te hebben gemaakt aan een vorm van probleemgedrag. Zorgwekkend daarbij is dat vijf procent van de brugklassers aangeeft een ernstig geweldsdelict te hebben gepleegd. Vier procent van de brugklassers geeft aan wel eens een wapen bij zich te dragen.

Pesten en spijbelen

Frequent geplaagd worden komt onder kinderen in groep 2 niet voor volgens de ouders en leerkrachten. Frequent anderen plagen of ruzie maken komt echter wel voor: drie procent van de kinderen in groep 2 maakt volgens de ouders vaak of (bijna) altijd ruzie of plaagt anderen; ook volgens leerkracht is dit drie procent. Vier procent van de brugklassers wordt één keer of meerdere keren per week gepest.

Geen van de kleuters is volgens de leerkracht vaak ongeoorloofd afwezig van school. Vier procent van de brugklassers geeft aan gespijbeld te hebben in de vier weken voorafgaand aan het onderzoek.

Leefomgeving

Drie procent van de kleuters en tien procent van de brugklassers woont in een eenoudergezin.

In vergelijking met eerdere metingen wonen er minder brugklassers bij beide ouders.

Bijna een kwart van de leerlingen op het voortgezet onderwijs ervaart problemen in de thuissituatie.

Gunstig is dat de meeste ouders van kleuters (96%) tevreden zijn over de buitenspeelmogelijkheden in de buurt waarin zij wonen.

Geslacht

Op een aantal gezondheidsaspecten zijn verschillen tussen jongens en meisjes gevonden.

Leerkrachten van kleuters maken zich vaker zorgen over de ontwikkeling en/of gedrag van jongens dan van meisjes. Meer meisjes in groep 2 hebben overgewicht dan jongens.

Op hun beurt scoren meisjes uit de brugklas ongunstiger dan jongens op lichaamsbeweging. Ook de (psychische) gezondheid is minder gunstig: meisjes op het voortgezet onderwijs ervaren hun eigen gezondheid als minder goed en rapporteren meer emotionele problemen.

Jongens in de brugklas hebben vaker ooit alcohol gedronken en vaker gevreeën dan meisjes. Ook rapporteren ze meer probleemgedrag.

Schoolniveau

Vmbo-leerlingen scoren op verschillende onderwerpen zorgelijker dan havo-/vwo-leerlingen. Ze gebruiken onder andere vaker overmatig alcohol. Daarnaast hebben ze vaker psychische en emotionele problemen en hebben vaker suïcidedgedachten. Vmbo-leerlingen hebben vaker ingrijpende gebeurtenissen meegemaakt en ervaren meer problematiek thuis dan havo-/vwo-leerlingen. Ook rapporteren ze vaker probleemgedrag.

De brugklassers van het vmbo ontbijten minder vaak minstens vijf dagen per week dan van de havo/vwo.

Etnische herkomst

Tussen de etnische herkomst en (psychische) gezondheid en gedrag zijn verschillende verbanden gevonden. Er moet ook vermeld worden dat vaak verschillen naar etnische herkomst niet getoetst konden worden omdat de aantallen leerlingen te klein zijn.

Ouders van kleuters van allochtone herkomst rapporteren vaker, meer dan één ingrijpende gebeurtenis te hebben meegemaakt dan ouders van kleuters van autochtone herkomst. Kleuters van autochtone herkomst bewegen meer dan kleuters van allochtone herkomst. Jongeren van autochtone herkomst zijn vaker lid van een sportvereniging dan jongeren van allochtone herkomst.

Jongeren van allochtone herkomst in de brugklas eten meer groenten dan jongeren van autochtone herkomst. Ook ervaren zij meer problemen thuis dan jongeren van autochtone herkomst.

Literatuur

- Bakker, F. (17 mei 2005) *Hoeveel mensen vertonen onveilig seksueel gedrag?* In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM.
(<http://www.nationaalkompas.nl>> Gezondheidsdeterminanten\Leefstijl\Seksueel gedrag)
(http://www.rivm.nl/vtv/object_document/o1443n19092.html)
- Bronfenbrenner, U. & Ceci, S. (1994). *Nature- Nurture reconceptualized in developmental perspective: a bio-ecological model*. Psychological Review, 101, 568-586.
- Bulk-Bunschoten, A.M.W., Renders, C.M., Leerdam, F.J.M. van, Hirasing, R.A. (2005). *Overbruggingsplan voor kinderen met overgewicht; Methode voor individuele primaire en secundaire preventie in de jeugdgezondheidszorg*. Amsterdam: VUMC.
- CBS, WODC. *Integratiekaart 2006*.
- Cole, T. J., Bellizzi, M.C. et al. (2000). *Establishing a standard definition for child overweight and obesity worldwide: international survey*. BMJ 320(7244): 1240-3.
- Doef, S. van der (2003). *Seksuele voorlichting aan kinderen 4-12 jaar*, NIGZ.
- Dorselaer, S. van, Zeijl, E., Eekhout, S. van den, Bogt, T. ter & Vollebergh, W. (2007). *HBSC 2005 Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Geerts, G. & Heestermans, H. (1995). *Van Dale: Groot Woordenboek der Nederlandse Taal: 3 Dl.* (12e dr.). Utrecht: Van Dale Lexicografie.
- Garssen, J., & Harmsen, C. (2005). Webmagazine CBS (www.cbs.nl).
- Goodman, R. (2001) *Psychometric properties of the Strengths and Difficulties Questionnaire*. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry., 40, 1337-1345.
- Goudena, P. (1994). Ontwikkelingsopgaven en opvoedingsopgaven. In Rispen, J., Goudena, P. & J. Groenendaal (Ed.). *Preventie van psychosociale problemen bij kinderen en jeugdigen* (pp. 59-70). Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Hermans, J. M. A., Schrijvers, G., & Öry, F. (2005). *Helpen bij opgroeien en opvoeden; eerder, sneller en beter: een advies over vroegtijdige signalering en interventies bij opvoed- en opgroei problemen*. Utrecht: Inventgroep.
- Hirasing, R. A., Fredriks, A.M. et al. (2001). *(Increased prevalence of overweight and obesity in Dutch children, and the detection of overweight and obesity using international criteria and new reference diagrams) Toegenomen prevalentie van overgewicht en obesitas bij Nederlandse kinderen en signalering daarvan aan de hand van internationale normen en nieuwe referentiediagrammen*. Nederlands Tijdschrift Geneeskunde 145(27): 1303-8.
- Hurk, K.P. van den et al. (2006). *Prevalentie van overgewicht en obesitas bij jeugdigen van 4-15 jaar in de periode 2002-2004*. Leiden: TNO.
- L'Abée, D. (2001). *Cijfers in beweging*. Arnhem: NISB.
- Looij-Jansen, P.M. van de, Goldschmeding, J.E.J., Wilde, E.J. de (2006). *Comparison of Anonymous Versus Confidential Survey Procedures: Effects on Health Indicators. Dutch Adolescents*. 35 (4): 652-658.
- Meijer, R.W.J. & Veerman J.W. (1989) *Gedragbeoordeling door verschillende informanten: literatuurbespreking en eigen onderzoeksgegevens*. Kind en Adolescent. 10. 183-194
- Ministerie van Justitie (2008). *De jeugdige in het jeugdstraf(proces)recht*. 1 januari 2008. Den Haag: Ministerie van Justitie.
- Monshouwer, K., Verdurmen, J., Dorselaer, S. van, Smit, E., Gorter & A., Vollebergh, W. (2008). *Jeugd en riskant gedrag 2007*. Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Reijneveld, S.A., Brugman E., Verhulst, F.C. Verloove-Vanhorick, S.P. (2005). *Area deprivation and child psychosocial problems – a national cross-sectional study among school-aged children*. Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol 40(1): 18-23.
- Schrijvers, C.T.M. & Schoemaker, C.G. (2008). *Spelen met gezondheid: Leefstijl en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd*. Bilthoven: RIVM.
- Steenhof, L. (2007). Webmagazine CBS (www.cbs.nl).
- Trimbos-instituut (2008). *Riskant alcohol- en drugsgebruik in het uitgaanscircuit. Feiten, cijfers en trends*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Verdurmen, J., Abraham, M., Planije, M., Monshouwer, K., Dorselaer, S. van, Schulten, I., Bevers, J. & Vollebergh, W. (2006). *Alcoholgebruik en jongeren onder de 16 jaar. Schadelijke effecten en effectiviteit van alcoholinterventies*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Visscher, T.L.S. (VUmc) & Schoemaker, C. (RIVM) (22 september 2008). *Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van overgewicht en ondergewicht?* In: Volksgezondheid Toekomst

Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM. <<http://www.nationaalkompas.nl>>
Gezondheidsdeterminanten\Persoonsgebonden\Lichaamsgewicht.
Widenfelt, B.M. van, Goedhart, A.W., Treffers, P.D. & Goodman, R. (2003). *Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)*. European Child and Adolescent Psychiatry, 12, 281-289.
Zeijl, E., Crone, M.R. et al. (2005). *Kinderen in Nederland*. Den Haag/Leiden: Sociaal en Cultureel Planbureau/TNO Kwaliteit van Leven.

www.gavoorgezond.nl
www.Overgewicht.org
<http://statline.cbs.nl>
www.voedingscentrum.nl

Bijlage 1. Onderwerpen uit de JMR-vragenlijsten

Tabel 1. Onderwerpen uit de vragenlijsten per leeftijdsgroep en bron⁹.

	peuters	groep 2		groep 7		VO1 en VO3	
	ouders	ouders	leerkracht	leerling	ouders	leerkracht	leerling
achtergrond-variabelen							
geslacht	*	*	*	*	*	*	*
leeftijd				*			*
geboorteland kind	*	*			*		*
geboorteland ouders	*	*			*		*
schoolniveau							*
opleidings-niveau ouders	*	*			*		
arbeids-situatie ouders	*	*			*		*
(psychische) gezondheid							
algemene gezondheid en ziekten	*o.a. Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*o.a. Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*o.a. Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997				
sombere gevoelens				*KDVK, De Wit, 1987			
suïcide							*Garnefski & Diekstra, 1993
sociale angst				*SASK, Dekking, 1983			
ervaren gezondheid				*			*CBS, 2001
gedrag en welbevinden	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997		*SDQ, Goodman, 2000	*SDQ, Goodman, 2000	*SDQ, Goodman, 2000
leren en concentreren/ verstandelijke ontwikkeling	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997			*New York Teacher Rating Scale, Miller e.a., 1995	
bekendheid in zorgnetwerk						*	
toekomstbeeld							*
gedrag							
stelen en vandalisme				*Junger-Tas et al., 1992			*
agressief en gewelddadig gedrag	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*o.a. Junger-Tas et al., 1992			*
relatie met leeftijdsgenootjes/ pesten	*Peuter KIPPPPI 1-2, Kousemaker, 2004	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*Monitor-KIPPPPI 5, Kousemaker, 1997	*			*
politiecontacten				*			*
wapenbezit				*			*
hyperactief gedrag							*SDQ, Goodman, 2000

⁹ Indien over een onderwerp vragen gesteld zijn in de vragenlijst, staat onder het betreffende leeftijdsmoment een * vermeld. Wanneer de vragen afkomstig zijn uit een ander instrument dan de JMR, is de bron weergegeven.

Vervolg tabel 1. Onderwerpen uit de vragenlijsten per leeftijdsgroep en bron.

gezin							
gezins-samenstelling	*	*		*			*
ondersteuning bij problemen				*			*
ingrijpende gebeurtenissen	*	*			*		*
warmte in de opvoeding					*PDI, Gerrits et al, concept 1997		
(buiten-schoolse) opvang	*	*		*			
ervaren problematiek thuis							*VEPP, Baecke, 1987
leefstijl							
roken, alcohol				*Trimbos-instituut, 1992			*
drugs				*			*
sport, vrije tijd				*			*
schoolverzuim/s pijbelen						*	*
voeding en beweging	*	*			*		*
seksualiteit				*			*
school-/ buurtbeleving							
beleving schoolsituatie				*School-vragenlijst, Smits+ Vorst, 1990			*
beleving van de buurt				*			
discriminatie							*

Bijlage 2. Terugkoppeling resultaten JMR

Werkwijze terugkoppeling resultaten JMR

De resultaten van de JMR worden iedere twee jaar door middel van rapporten teruggekoppeld naar scholen. In het eerste jaar dat scholen deelnemen aan de JMR ontvangen ze van dit jaar een apart rapport. De leerlingen die deelnemen aan de JMR ontvangen via school ieder jaar een leerlingnieuwsbrief met de resultaten van het JMR onderzoek waaraan zij deelnamen.

De schoolrapporten bevatten de resultaten van de school en een tabel met de resultaten van een referentiepopulatie in dezelfde leeftijdsgroep uit de Jeugdmonitor. Na ontvangst van deze schoolrapporten neemt de preventie-interventiemedewerker van de GGD contact op met de school om de belangrijkste resultaten uit het rapport te bespreken. Dit kan telefonisch of in de vorm van een gesprek op school, afhankelijk van de resultaten en van de behoefte van de school. Het rapport en het gesprek bieden de school handvatten voor gerichte preventieactiviteiten om de gezondheid en het welbevinden van de kinderen op de school te bevorderen.

Op het basisonderwijs staan de resultaten van groep 2 en groep 7 in één rapport beschreven en ook de resultaten van brugklas en derde klas zijn gecombineerd in één schoolrapport. Een rapport bevat de resultaten van twee schooljaren.

Scholen worden bij het bespreken van het rapport ondersteund bij de interpretatie van de gegevens op schoolniveau. De preventie-interventie medewerker adviseert de school op maat hoe aan verschillende aandachtspunten uit het rapport gewerkt kan worden. De interventiemedewerker kan adviseren om aanbod van de GGD in te zetten, zoals de Gezonde School werkwijze. De interventiemedewerker kan daarnaast suggesties geven, verwijzen naar aanbod van andere organisaties of informatie over een onderwerp toesturen.

Voor de leerlingen van groep 7, brugklassers en derdeklassers van de aan de JMR deelnemende scholen is een leerlingnieuwsbrief gemaakt waarin de resultaten van een representatieve groep van leerlingen uit groep 7, brugklas en derde klas genoemd staan. In de nieuwsbrief staan de resultaten op een voor de leerlingen aansprekende manier beschreven. De leerkracht kan de nieuwsbrief klassikaal bespreken. Omdat de nieuwsbrief digitaal aangeboden wordt aan de school kan de nieuwsbrief ook op de website of in een nieuwsbrief van de school geplaatst worden. Zo hebben ook ouders de gelegenheid de resultaten te lezen.

Basisonderwijs 2007-2008 Krimpen aan den IJssel

De basisscholen in Krimpen aan den IJssel krijgen in schooljaar 2009-2010 een schoolrapport met gegevens van groep 2 over het schooljaar 2007-2008 en 2008-2009.

Voortgezet onderwijs 2007-2008 Krimpen aan den IJssel

De voortgezet onderwijs scholen ontvingen een schoolrapport met gegevens van de eerste klas over het schooljaar 2007-2008 en bespraken deze met de preventie-interventie medewerker. Dit gesprek vond plaats met de directie en/of zorgcoördinator en eventueel leerjaarcoördinatoren van de betreffende leerjaren. De scholen geven aan zich in het rapport van hun school te herkennen. Het rapport levert veelal een bevestiging van al gekozen aandachtspunten, en in enkele gevallen leidt het ook tot een nieuw aandachtspunt.

Gezonde School Rijnmond

De Gezonde School werkwijze is een manier van werken die scholen helpt om structureel aan de slag te gaan met gezondheid. De Gezonde School werkwijze wordt gekenmerkt door vraaggestuurd en planmatig werken, waarbij een koppeling gemaakt wordt tussen individuele leerlingzorg en collectieve preventie en waarbij regionale ondersteunende organisaties samenwerken.

Een Gezonde School Rijnmond werkt samen met teamleden, ouders en kinderen aan een gezond(er) leefklimaat op school door structureel en preventief aandacht te besteden aan gezondheidsthema's. De preventie-interventie medewerker van het team Gezonde School begeleidt en ondersteunt de school hierbij. Gezamenlijk wordt er planmatig gewerkt aan de invoering van gezondheidsthema's in het schoolbeleid. De keuze voor de thema's wordt gemaakt door de directie, het team, de ouders en de leerlingen zelf, mede op basis van het schoolrapport van de Jeugdmonitor.

Scholen in Rotterdam en in gemeenten die deze werkwijze inkopen kunnen via de GGD Rotterdam-Rijnmond werken aan een Gezonde School Rijnmond. Veel scholen maken daar inmiddels gebruik van. De GGD streeft ernaar zo veel mogelijk scholen te motiveren om door inzet van de Gezonde School werkwijze de gezondheid van de jeugd in Rotterdam Rijnmond te verbeteren.

Colofon
Onderzoek en tekst
Vincenzo Dell'Avvento

Eindredactie
Sectie Communicatie
GGD Rotterdam-Rijnmond

Vormgeving en drukwerk
Front-taal, Rotterdam

februari 2010
Oplage 15 exemplaren

www.jeugdmonitorrotterdam.nl

GGD Rotterdam-Rijnmond
Schiedamsedijk 95
Postbus 70032
3000 LP Rotterdam
telefoon (010) 433 99 66

www.jeugdmonitorrotterdam.nl

